היינט — דאנערשטאג 8.30 אוונט
דער זיבעטער קאלאסאלער

חסידים באל אין פרץ זאל

נייע איבערראשנדע פראגראם
גרויסער כאר און ארקעסטער

טענץ — און פארווילונגען
פאר יונג און אלט

קומט

זון אויפגאנג — 5.50
זון אונטערגאנג — 7.11

אידישנ־וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

וועסטער:
אמייסטן קלאר, קילער

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדא
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

Vol. 21, No. 71. Winnipeg, Thur. April 9, 1931. — Published Daily except Saturday and Sunday. — דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. — דאנערשטאג כב׳ ניסן, תרצ״א.

אראבער פארניכטן טעלעפאן אין געגנט פון חיפה

מאראטאריום פאר הויז און פארם איינגנטימער אנגענומען

פלאץ וואו דריי אידישע ארבעטער זיינען דערמארדעט געווארן איז סצענע פון א נייעם אויסברוך

רעגירונג גלויבט אז פארברעכענס זיינען פון פאליטישן כאראקטער

ירושלים, אפר. 9 (איטא). — נייע געזעצלאזיקייטן פארשפרייטן זיך אין דער שכנות פון יאנור, ארום חיפה, וואו דריי אידישע ארבעטער זיינען די טעג דערשאסן געווארן פון באהאלטעניש, פארנ־דיק אהיים פון דער ארבעט.

עס ווערט באריכטעט, אז אומבאקאנט טע פערזאנען האבן פארניכטעט טעלעפאן סטאנציעס און האבן איבערגעשניטן טעלעפאן דראטן צווישן עכו און דעם, אראבישן דארף שעפאראט.

די רעגירונג, ווערט פארשטאנען, איז אלץ מער און מער נעזוינען צו גלויבן, אז די פארברעכנס זיינען פון א פאליטישן כאראקטער, אז די איז באזונדערס פאר־אינטערעסירט אין דעם, ווער עס האט אויפגעהעצט די מערדער און וואס זיינען געווען זייערע מאטיוון.

עס זיינען איצט פאראן זיבעצן מיליאן אידן

קליוולאנד, אפריל 8 (איטא). עס זיי־נען איצט פאראן 17 מיליאן אידן אויף דער גאנצער וועלט, לויט דער אויסרעכענונג וואס דר. סאלא באראן, פראפעסאר פון אידישער געשיכטע און ליטעראטור אין קאלומביא אוניווערסיטעט, האט געמאכט אין א רעדע. וואס ער האט דא געהאלטן אין חינן טעמפל.

ווען ניט די פאגראמען און די ארויפגע־צוואונגענע שמד, אויף אידן אין מיטל־אלטער, וואלט די מערב וועלט איצט גע־ווען דאמינירנד אידיש, אנשטאט קריסט־לאך, האט דר. באראן דערקלערט. אידן פארמערן זיך שנעל, האט ער געזאגט. זינט עס זיינען אראפגענומען געווארן די באר־גרעניצונגען אויף אידן אין דער לעצטער העלפט פון דעם יארהונדערט, האט זיך די אידישע באפעלקערונג אין אייראפע פאר־גרעסערט שנעלער ווי וועלכע עס איז אנ־דערע באפעלקערונג. האט ער געזאגט.

דינגט אליין מערדער צו דער־שיסן אים, פאמיליע זאל איינ־מאנען סארזיכערונג

בודאפעסט, אונגארן, אפר. 9.— די פא־ליציי האט דא ארעסטירט אן 18־יאריקן בחור׳ל אין פארבינדונג מיט׳ן טויט פון א מאן וועלכער, ווי עס ווערט באהויפטעט, האט דעם בחור׳ל געדונגען צו דערמאנען אים.

רודאלף שטיינהערץ, א וויין, סוחר, איז געשטארבן אין שפיטאל פון קוילן אריינ־געשאסן אין אים פון א מערדער, בעת ער איז עפעמן מיט דער באן. די פאליציי באה־הויפטעט אז זי האט אויסגעפונען, אז שטיינהערץ האט באצאלט דעם בחור׳ל ער זאל אים דערמארדן, כדי זיין פאמיליע זאל קאנען איינמאנען זיין לעבנס פארזיכערונג.

דער בחור, ווערט דערציילט, האט זיך מודה געווען פאר דער פאליציי, און ער האט געזאגט, אז די באלוינונג וואס ער האט געקראגן פאר׳ן מארד איז געווען א סומע עטווא אויבער פינף דאלאר און דעם דערמארדעטנס גאלדענעם זייגער.

הינריכטונג פון אב. שטיינבערג אפגעליינט

טאראנטא, אפר. 8. — די הינריכטונג פון אברהם שטיינבערג, פאראורטיילט נעראהנגען צו ווערן אפריל 21טן אויף דער קלאגע פון מארד, איז אפגעליינט געווארן ווייל זיינע לאיערס האבן דערלאנגט אן אפיל צום הויכן געריכט.

"ווינדאו קלינער" ערנסט פאר־וואונדעט פאלנדיק פון לייטער

ערווארד עלדרשין, פון 341 עדמאנ־טאן סטריט, אן אנגעשטעלטער ביי "די ווינדאו ווינדאו קלינערס" ליגט איצט אין דזשענעראל האספיטאל אין אן ערנס־טען צושטאנד מיט א צעקלאפטן שאדל בען.

רייניקנדיק די פענסטער אין דער בוירקס געבביידע האט ער פארלארן זיין קערפער־גלייכגעוויכט און ער איז ארונטערגעפאלן פון א לייטער 12 פוס פון׳ם ברוק. ווין מען האט אים אויפגעהויבן איז ער געווען אין א באר וואוסטלאזן צושטאנד. ער איז באלד אפ־געפירט געווארן אין שפיטאל אין א אפ־ליציי אמבולאנס.

$1,523 א בים!

ערמאנטאן, אלטא., אפר. 9. — ראַ־מעא הורטביין, פון לינאל, אלבערטא, האט באצאלט איבער אנדערהאלבן טויזנט דאלאר פאר איין איינציקן בים.

דער בים איז בלויז געווען — א פינגער, און יענער פינגער האט ניט באלאנגט צו אים. הורטביין, נאר צו אן אנדערן, א געוויסן נאפאלעאן גאר־נא, וועלכער האט ניט געוואלט ליידן מען זאל אים בייסן זיין פינגער.

די צוויי האבן זיך צוליב עפעס צע־קריגט און צעשלאגן אין א לאקאלן גא־ראזש, און הורטביין האט א בים קע־טאן גאנרנאם פינגער. דער פינגער איז אנגעשוואלן און אנטצונדן געווארן, און ער האט דערלאנגט אין גערעכט מאנעדזיק פארגיטיקונג.

דער ריכטער האט צוגעפסק׳נט די סומע פון $1,523.

היינט אוונט זיבעטער חסידים באל

היינט, 8.30 אוונט, וועט אין פרץ־זאל דורכגעפירט ווערן דער זיבעטער חסידים באל פאר די לעצטע ניין יאר, — איינער פון די גרעסטע חסידים בעלער וואס זיינען דא ווען דורכגעפירט געווא־רען, ווי דער ארגאניזיר קאמיטעט פאר־זיכערט. ב. עשפס, דער ראל פון גבאי ראשון, וועט אנפירן דעם גרויסן חסידים און חסידות כאר און די קאפע־ליע.

דאס פראגראם וועט זיך פארענדיקן מיט טענץ און ריקודים ביז פארטאג. צו־בייסן וועט זיין צו באקומען אין א חמצ׳־דיקן בופעט.

שאך־קלוב חגיגה׳לע שבת אוונט

די האלב יערלאכע חגיגה׳לע פון דעם ווינניפעגער אידישן שאך קלוב וועט פאר־קומען שבת 9.30 אוונט אין דער היים פון מר. מרס. איזידאר איש הורוויץ. אלע מיטגלידער זיינען געבעטן צו קו־מען אין שאך־קלוב שבת 8.30 אוונט, און פון דארטן וועלן אלע גיין צו מר. הור־וויצ׳עס וואוינונג.

געערט פאר יין ארבעט לטובת דעם וועלט פרידן

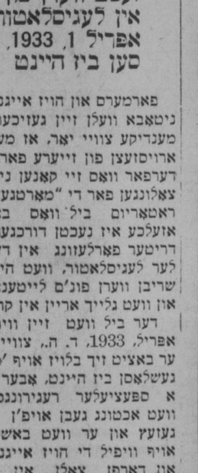

סער עריק דראמאנד, פראמינענטער בריטישער און נעגעראל סעקרעטאר פון דער פעלקער ליגע, האט נעקראנן דעם וואכעלער פרידנס פריז פאר 1931 אויסגע־טיילט פון דער קראנענע פאנדיישאן. דעם פריז פון $12,000 האט סער עריק דראמ־מאנד אוועקגעשיינקט צו דעם אינטערנ־נאציאנאלן פארבאנד פון פעלקער־ליגע געזעלשאפטן אין ברינסעל, בעלגיע.

דורכגעלאפן א נאמען

דורך א טעות איז אינ׳ם ליסט פון די נייע דירעקטארן דערווייל פאר דער תל־מוד תורה פארוואלטונג דורכגעלאפן גע־ווארן דער נאמען פון ס. שער, איינער פון די דערווייל־טע.

די וואס קאנען ניט צאלן "מארטגעדזשעס" ווערן ניט ארויסגע־זעצט ווערן פון פארמס און הייזער, לויט געזעץ אנגענומען אין לעגיסלאטור — מאראטאריום וועט זיין ווירקזאם ביז אפריל 1, 1933, אבער בלויז אויף "מארטגעדזשעס געשלאס־סען ביז היינט

פארמערס און הויז אייגנטימער פון מא־ניטאבא וועלן זיין געזיכערט פאר די קר־מענדיקע צוויי יאר, אז מען זאל זיי ניט ארויסזעגן פון זייערע פארמס און הייזער, דערפאר וואס זיי קאנען ניט מאכן זייערע צאלונגען פאר די "מארטגעדזשעס". א מא־ראטאריום ביל וואס באציט זיך אויף אזעלכע אין נעבטן דורכגעגאנגען אין דער דריטער פארלעזונג אין דער פראווינציע־לער לעגיסלאטור, וועט היינט אונטערג־שריבן ווערן פון׳ם ליטענאנט גאווערנאר און וועט גלייך אריין אין קראפט.

דער ביל וועט זיין ווירקזאם ביז 1טן אפריל, 1933, ד. ה., צוויי יאר צייט, און ער באציט זיך בלויז אויף ״מארטגעדזשעס״ געשלאסן ביז היינט, אבער ניט אויף נייע. א ספעציעלער רעגירונגס קאמישאנער וועט אכטונג געבן אויפ׳ן דורכפיר פון׳ם נעזעץ און ער וועט באשליסן, ווער און אויף וויפיל די הויז אייגנטימער קאנען און דארפן צאלן אין רענט צו דער מארטגעדזש קאמפאני.

דער ביל איז לכתחילה פארגעשלאגן גע־ווארן פון דער רעגירונג בלויז אם פיר מאר־מערס, כדי צו באשיצן זיי אין די איצטי־קע שוועריג צייטן פון פארליירן זייערע פארמס. אויף דער פאדערונג פון דער אר־בעטער גרופע זיינען אין דעם ביל אויך אייגנגעשלאסן געווארן די אריטע אייג־וואוינער פון שטאט, וועלכע ליידן אויך פונ׳ם קריזיס און זיינען אין נעפאר צו פארליר׳ן זייערע הייזער.

א ווייכטיקער אנגעס איז נעמאכט גע־ווארן ביי נעכטיקער ציצונג פון דער לעגיס־לאטור פון ד. נ. מעקענזי, מיניסטער פון מינען און נאטירלאכע ריזורסן, דאס איז, אז די רעגירונג פלאנעוועט צו פאר־וואנדלען אין א פראוינציעלן פארק דעם שיינעם נעגנט, רייך מיט וואסער און מיט וואלד, צו מזרח פון מאניטאבא, אין נעגנט פונ׳ם ברוים און ווינניפעגער ריסטריקט. דער אנהויב וועט נעמאכט ווערן דורך דער־15טן

שווערע שטראפן פאר משקה סוחרים

דערפאר ווייל ער האט סערווירט דעם ביטערן טראפן אין זיין היים, 361½ דזשאנרווים עוועניו, איז סטיוו בוסידזש נעכטן באשטראפט געווארן צו באצאלן הונדערט דאלאר שטראף אין שמאטיקן פאליציי געריכט, און חוץ דעם וועט, ער דארפן זיצן א מאנאט הינטער די גראַ־טעס. אויב אבער ער וועט ניט באצאלן די צוויי הונדערט דאלאר, וועט ער דאר־פען ״פארבריינגען״ נאך צוויי מאנאטן אין טורטעמ.

סטיוו בוסידזש האט זיך געמאכט א מארע צו פארקויפן בראנדן ביי זיך אין דער היים און ווען פאליציסטן האבן אים ״אפגעשטאפטעט א וויזיט״ האבן זיי גע־טראפן ביי אים חגיגה׳לע מיט זיין שלאף צימער, וואו חברה האבן נעמאכט א לחיים אויפ׳ן פולן מויל. די פאליציי האט דארטן געפונען א קוואנטיטעט משקה.

אנדערע צוויי פארשוינען וועלכע האבן זיך פארטשעפעט מיט דעם משקה נעזעץ, זיינען אויך פאר׳משפט געווארן צו באר־צאלן צו צוויי הונדערט דאלאר שטראף.

קאלגארי שניידט ארבעטסלאז־קייט היף

קאלגארי, אלטא., אפר. 9. — ארום 500 מענשן וואס ארבעטן איצט אין די וואלד עפעפס אין די בעגנען בי ברעג קריק און מארלי וועלן אראפגענומען ווערן פון די ארבעטסלאזיקייט הילף ליסטן אפריל דעם 15טן

מער ווייניגער אידישע שאך קלוב וועט פאר־קומען שבת 9.30 אוונט אין דער היים פון מר. מרס. איזידאר איש הורוויץ.

אלע מיטגלידער זיינען געבעטן צו קו־מען אין שאך־קלוב שבת 8.30 אוונט, און פון דארטן וועלן אלע גיין צו מר. הור־וויצ׳עס וואוינונג.

מאראטאריום פאר הויז און פארם איינגנטימער אנגענומען

ניי ערדציטערניש צעטרייסלט די פארבליבענע חורבות פון דער שטאט מאנאגוא

מאנאגוא, ניקאראגוא, אפר. 8. — נייע אויפטרייסלונגען האבן דא היינט צעשאטן די חורבות וואס זיינען נאך פארבליבן אין דער שטאט נאך דער גרויסער ערד־ציטערניש פון לעצטער וואך. די פליכט־לינגען וואס וואלגערן זיך אין געצעלטן אויסער דער שטאט, האבן זיך אין טויט־שרעק געטוליעט אין זייערע ביידלאך.

כאטש די ערדציטערניש איז ניט גע־ווען קיין שטארקע, איז זי אבער געווען גענוג אויף אומצוואוואר׳ן די ווענט וואס זיינען נאך פארבליבן שטיין נאך דעם גרויסן חורבן.

דער מאטעריעלער שאדן איז געווען זייער קליין, ווייל די שטאט איז שוין פאקטיש אלצאיינס געווען אפגעווישט.

די באפעלקערונג וואס איז נאך פאר־בליבן אין די געצעלטן אין אזוי אויסגע־מוטשעט פון די שווערע איבערלעבונגען פון דער וואך, איז ניט געקוקט אויף דער טויט־שרעק האט קיינער אפילו ניט גע־פרואווט צו לויפן פון די געצעלטן ווען די נייע אויפטרייסלונג איז געקומען. קיינער איז אין דער היינטיקער ערדצי־טערניש ניט געטויט געווארן.

אין דער ערדציטערניש פון דער לעצטער וואך, ווערט אפגעשאצט, זיינען צוויי טויזנט מענשן געטויט געווארן און פיר טויזנט פארוואונדעט געווארן. די שטאט איז אזוי גרינדלאך חרוב געווארן, אז די רעגירונג האט ניט בדעה זי מער ווידער צוצובויען.

קורסאנטן פון פרץ שול אוונט־קורסן ארגאניזירן זיך אין א קולטור קלוב

נישט געקוקט דארויף וואס די אוונט קורסן האבן זיך געשלאסן, האבן די קור־סאנטן באשלאסן צו האלטן זיך צוזאמען און אנגיין מיט זעלבסט־דערציערישער און קולטורעלער ארבעט.

לעצטן זונטאג איז פארגעקומען אן אל־געמיינע פארזאמלונג פון די קורסאנטן און א באשלוס איז אנגענומען געווארן צו ארגאניזירן א קולטור קלוב. איבער 60 מיטגלידער האבן זיך פארשריבן.

היינטיקן זונטאג, דעם 12טן אפריל, 2.30 בייטאג, קומט פאר א צווייטע אלגע־מיינע פארזאמלונג, פון די קורסאנטן אין פרץ אינסטיטוט. די וועלכע ווילן זיך אנ־שליסן אן דעם קלוב זיינען געבעטן צו קו־מען אין צייט.

ערדציטערניש אין טשילי

סאנטיאגא, טשילי, אפר. 8. — א לייכטע ערדציטערניש האט דא אויפגע־טריסלט די שטאט היינט פארטאג. קיין שאדן איז ניט פאראורזאכט געווארן.

ניי אייגנטימער פון דער שטאט אנגענומען

ניי אייגנטימער פון דער שטאט אנגענומען

ברי׳טישער האנדל געווינט א דאנק אויסשטעלונג אין ארגענטינע

לאנדאן, אפריל, 9. — דער בריטישער האנדל פאנגט אן, אין א גרויסער מאס צו בעניטיטירן ווי א רעזולטאט פון דעם גרויסן דערפאלג פון דער ״בריטיש עמפייער עקסיבישאן״ אין ארגענטינע וואס איז לעצטנס געעפנט געווארן פון דעם פרינץ פון ווייל׳ס.

ענגלאנד האט געקראגן באשטעלונגען אויף פארשיידענע סחורות, וועלכע זאלן באלד׳רא רויסגעשיקט ווערן. יעדער שיף וואס שווימט אפ פון בריטאניע נאך דרום אמעריקע פירט מיט זיך פארשיידענע ארט־טיקלען פון ביליקן אייזנווארג ביז פער־פיומען.

פאבריקאנטן פון לאקאמאטיוון, אור־טאמאביל־ן, דרוקערייי מאשינען, לופט־מאשינען און מעבל פאבריקאנטן בענע־

ערשט שפעטער האב איך אנגעהויבן באנרייגן ווענן וואס דא האנדלט זיך׳ — און ניט אזוי פונ׳ם רעדנערס ווער־טער, ווי פון די אויפשריפטן אויפ׳ן טראק וואס איך האב לכתחילה פארזען: ״שטימט פאר וויליאם העיל טאמפסאן פאר מעיאר״. — ״שטימט פאר אונזער איינענעם ביג ביל״ אז א. וו.

דאן אין פאר מיר דער ענין שוין קלעד־ער געווארן. אן נאך קלערער איז עס געווארן פאר מיר, ווען דזענרעריקע אפ־לאדסמענטן האבן זיך אנגעהויבן קייך־לען אין אונזער ריכטונג, און אונזער רערנער, מיט׳ן בולדאגשן פנים, האט נעמאכט א מינע פון הייליקער באנייט־טערונג און האט אויסגעשריען: ״אט קו־מען זיי, אונזער קרינם העלדן נאט זאל זיי בענשן!״

איך האב פארשטאנען, אז דאס האלט נאענט ביי מעיאר וואלז, און אז א גע־ווייסער וויליאם העיל טאמפסאן פארט יעס ריישנדיק אויף דעם דאן גלינערדיקן פאט־ריאטיזם, אין סיטי האל אריין.

קיינע ארגומענטן זיינען ניט נויטיק. א פאר ווערטער, א קיצל, א דעמאנסטר־ציע — אלץ איז געווג אויף אנצוגלייך־אט דעם סארט פרימיטיוולסטן ״פאטריא־טיזם״.

ווי איך האב מיט א צוויי וואכן שפע־טער דערוואוסט זיך, איז וויליאם העיל טאמפסאן דערפאר אין סיטי האל.

* * *

מיט 19 יאר צוריק, ווען איך בין אנ־געקומען אהער אין לאנד, האב איך ביי־נעוואוינט א פראווינציעלע וואל׳פאזאב־לונג אין סאסקאטון.

א רעדנער האט היציק גערעדט פאר א ריזיקן עולם, קלאפנדיק מיט די פויסטן אן טיש. דער עולם האט אים שטורעמיק אפלאדירט.

ווי מען האט מיר איבערגעגעבן (איך האב נאך דאן פארשטאנען ווייניק ענג־ליש), האט ער צוגעזאגט גרויסע גליקן פאר סאסקאטון, אויב ער וועט דער־ווייזט, אזוי, למשל, האט ער צוגעזאגט אריינצובריינגען ניט ווייניקער ווי 16 אייזנבאן ליניעס אין סאסקאטון פאר די קומענדיקע פיר יאר.

און סאסקאטון איז דאן געווען אויפן זאמריקן באדן פון משוגענע ריל עס־טיט ספעקולאציעס און אויסגעקוקט די אונז אויף גאלדענע גליקן.

דער קאנדידאט האט אנגעכאפט דעם ריכטיקן טאן. ער איז דערווייל געווארן מיט א גרויסער מערהייט, און געווארן מיניסטער. האט נ י ט אריינגעבראכט קיין איינציקע נייע אייזנבאן קיין סאס־קאטון און איז פארט אין פיר יאר ארום ווידער דערווייל געווארן . . .

* * *

פון דאן אז האב איך איינער וואס פאר־דינט א באזונדער דערמאנונג:

מיט 2½ יאר צוריק, בעת דער פרעז־זידענטן וואל קאמפיין אין די שטאטן, האב איך געהערט א ראדיא רעדע פון שיקאגא.

עס האט געערדט א פרוי צו פרויען, אז ערך בזה הלשון: אויב איר ווילט אנ־האלטן אונזער הויכן לעבנס שטייגער, אויב איר ווילט האבן א פולע קיך און זאטע קינדער, שטימט פאר הואווערן!

אן מיט גליענדיקע פארבן האט זי געשילדערט אמעריקעס רייכקייט און פראספעריטעט, וואס בלויז הואווער קאן פארהיטן.

נו, איר ווייסט דאך ווי ער האט פאר־היט . . .

* * *

טאמפסאן איז איצט דורכגעפאלן, — זיין ״צירק״ האט אים אפילו ניט געראר־

(שלוס אויף לעצטער זייט)

אנב - אורחא

פון מארק

אמעריקאנער דעמאקראטיע

מיט 12 יאר צוריק, ביים סוף מארט, איז זיך מיר אויסגעקומען פארבייצופאר־רען שיקאגא.

איך האב ספעציעל אויסגעמארקירט צו בייטן דארטן די צונג, כדי איך זאל קאנען כאפן א בליק אויף דער באריס־טער שטאט.

איך האב אוועקגעשפאצירט איבער די איינגנג און שמוציקע נאסן ארום דער באן סטאנציע, און איך האב זיך באלד גע־פונען אינ׳ם סאמע קאך פון דעם ״לופ״, דאס הארץ פון דער ״יזיקער וועלט־שטאט.

אינ׳ם קאך פונ׳ם ריזיקן פארקער האט זיך פאר מיינע אויגן אויסגעטיילט א באפוצטער טראק, געפאקט מיט מיידלאך פארפוצט אין שרייענדיקע קאליר׳טע קליי־דער, און מיט א קאפעליע, וואס האט הויך געשפילט יענקי־דודלריקע מעלאדיי־עס, איבערשרייענדיק דעם גאסן־גערויש.

דער טראק האט זיך אפגעשטעלט, און ס׳איז באלד ארום אים געווארן שווארץ פון מענשן.

באלד איז ארויסגעשפרונגען אויפ׳ן טראק א גראבער, געזעצטער חברה׳ס־מאן, מיט א גרויסן סיגאר אין מויל. ער האט געהאט א בול׳דאג פנים, מיט א הארטער הוט איבער פאטילניצע: א טיפישער איירישער פאליטישן.

ער האט געגומען ריידן. איך בין גע־ווען א פרעמדער, און פאר מיר האבן זיינע ווערטער געקלונגען ווי תרגום־לשון. עפעס האט ער גערעדט וועגן דעם ס׳ארא טייער לאנד אמעריקע איז, ס׳ארא העלדי־שע זין פון האט אז א. וו. — אין קיין איינציקער נאנצער זאץ איז ניט געווען: ס׳איז געווען סתם געפלאפלט.

און דער עולם איז געשטאנען, — איך וויים ניט, צי ער איז געווען פארטאן אין באטאר׳כט די שטארק באפארבטע מייד־לאך און דעם גאנצן ״מאן״, אדער ער האט טאקע פארשטאנען זיין איינענעם שיקאגער לשון און האט געפונען א זיי־נען אין דעם וואס האט מיר אויסגעזעען ווי פלאפלעריי . . .

* * *

ערשט שפעטער האב איך אנגעהויבן באנרייגן ווענן וואס דא האנדלט זיך׳ — און ניט אזוי פונ׳ם רעדנערס ווער־טער, ווי פון די אויפשריפטן אויפ׳ן טראק וואס איך האב לכתחילה פארזען: ״שטימט פאר וויליאם העיל טאמפסאן פאר מעיאר״. — ״שטימט פאר אונזער איינענעם ביג ביל״ אז א. וו.

דאן איז פאר מיר דער ענין שוין גלעד־ער געווארן. אן נאך קלערער איז עס געווארן פאר מיר, ווען דזענרעריקע אפ־לאדסמענטן האבן זיך אנגעהויבן קייך־לען אין אונזער ריכטונג, און אונזער רערנער, מיט׳ן בול׳דאגשן פנים, האט נעמאכט א מינע פון הייליקער באנייט־טערונג און האט אויסגעשריען: ״אט קו־מען זיי, אונזער קרינם העלדן נאט זאל זיי בענשן!״

איך האב פארשטאנען, אז דאס האלט נאענט ביי מעיאר וואלז, און אז א גע־ווייסער וויליאם העיל טאמפסאן פארט יעס ריישנדיק אויף דעם דאן גלינערדיקן פאט־ריאטיזם, אין סיטי האל אריין.

קיינע ארגומענטן זיינען ניט נויטיק. א פאר ווערטער, א קיצל, א דעמאנסטר־ציע — אלץ איז געווג אויף אנצוגלייך־אט דעם סארט פרימיטיוולסטן ״פאטריא־טיזם״.

ווי איך האב מיט א צוויי וואכן שפע־טער דערוואוסט זיך, איז וויליאם העיל טאמפסאן דערפאר אין סיטי האל.

* * *

טאמפסאן איז איצט דורכגעפאלן, — זיין ״צירק״ האט אים אפילו ניט געראר־

אינשורענס

עס זיך אייך באצאלן זעען מסטע און ראיעלסטע לעבנס. אוטומאביל קאמפאניס.

ריל עסטייט

ארנולאכע באנאנזלונג פאר ון פארקויפער. מארטגעדזשעס ם אונזער ספעציאליטעט.

קארטן און געלט שיקונג

״באלטיק אמעריקא ליין״.

שעפס געלעגנהייטן

עסטער אויסוואל פון נוטע גע־ון שטאט און אין קאנטרי.

ערלמאן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENC

874 Main St. Phon

A. MUIR
אוטאריזירטער
דוקא פינישנג סטיישאן
נגדרעס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

:: פארקויפן :: FOR SALE

קויפן א גייענדיקער געשעפט

דזשאנג שאפ צווישן ווינניפעג אנקאווער. עטאבלירט איבער 20 אנגטימער פארט אוועק אין די מען דארף האבן ווייניקסטנס $ צו הענדלען דאס. שרייבט צו:

A. S. HURWITZ
507-2nd St. E. Calgary,

:: פארקויפן :: FOR SALE

קויפן א גייענדיקער געשעפט

דזשאנג שאפ צווישן ווינניפעג אנקאווער. עטאבלירט איבער 20 אנגטימער פארט אוועק אין די מען דארף האבן ווייניקסטנס $ צו הענדלען דאס. שרייבט צו:

A. S. HURWITZ
507-2nd St. E. Calgary,

:: געשעפט געלעגנהייטן :: Business Opportunitie

רטמענט בלאק, 22 סוויטס, אלע ט פאר $10,110. פריין $43,000.

לען אן עסטייט.

רטמענט בלאק, 8 סוויטס, ניי, יער־רענט $4 560. פריין $24,000.

ספעציאליזירן זיך אין אפארט־בלאקס, טעראסעס.

SCOTT REALTY CO
11 C.P.R. Office Bldg. Phone

:: געלעגנהייטן פארלאנגט :: SITUATION WANT

ריענסר בוקקיפער אין ווייליק אנצו־ארבעט ביי דער שטודע. אינקאם פאפירן אויסגעפילט. טעלעפאנירט 2.

21 יאר אלט, זוכט ארבעט אין א סטאר. קאן רייזן פיר שפראכן. רוטענישע, פוילישע און דייטש. ערן אין 436 מעענוס עוועניו.

WED. APRIL 8, 1931.

Classified Sect

אסיפיציירטער אפטייזינג
זונאטאג $2.15
זונאטאג $4.00
יאר $7.50

:: יזענלאכעס :: PERSONAL

לייף אינשורענס

זאכן א פאליסי און ניט דארף דארטן דאס אזן ניט האבן.

P. A. TEMPLETO
807 Electric Railway Ch
Phone 89 688

טייפרייטערס

טייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד. אודסטאק און א. וו.

T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame

אפיס פורניטשור פארלאנגט

פאר מזומן געלט.

KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phc

AACTIVE MESSENGE
TRANSFER
דרניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALE

רנט זיך טייפרייטן

זיך מיט א קאפיע פון ״טאווטש ווייפרייטער אינקטרוקטאר״, א ר קורס וואס לערנט טייפינג ער צייט. פריין 30 סענט.

H. NEWALL
220 Bannatyne Ave.,

אווערקאוטס נעגיינס צום מאס. פאסן צו קאוטס און וועסטס קאנען צופאסן צו אייערע״

DOMINION TROUSE
ר אסארטמענט פון פעטערנס אין קאנאדע.
290 PORTAGE AVE. WF
(Over Lyceum Theatr

ד הענד קעש רעדושיסטערס

זוכט א נוטן סעקאנד הענד שיסטער, קוטס און זעט אונזער אק פון נעגוטע רעדושיסטערס ספעציעלע ניידעריקע פריישז. ארמיגען. קיין אינטערעסט. און דושיסטער איז גאראנטירט.

PHONE 86 293 354 DONA
THE NATIONAL CASH RE
COMPANY OF CANADA,

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

שיקאגא זאגט זיך אָפּ פון איר 'דזשאז' מעיאָר

פאר יאָרן און יאָרן האָט ווילהעלם העיל טאָמפּסאָן באהערשט שיקאגאָ. די צווייטע גרעסטע שטאָט אין אמעריקע. אונטער זיין מעיאָרשאַפט איז שיקאגאָ געוואָרן גאַמאָריזע איבער דער גאַנצער וועלט מיט די נאַרישקייטן און קאָרופּציע פון איר רעגירונג און מיט דער אומזיכערקייט פון לעבן און אייגנטום אין שטאָט. און אונטער זיין רעזשים האָט די מוניציפּאַלע פאַרוואַלטונג פון דער צווייטער רייכסטער שטאָט אין דער וועלט דערגרייכט שיר די מדרגה פון פינאַנציעלן באַנקראָט. און האָט צייטנווייז נים געהאַט מיט וואָס צו צאָלן אירע אָנגעשטעלטע און מיט וואָס צו רייניקן די גאַסן פון שטאָט.

אָבער "בינג ביל" טאָמפּסאָן (ווי מען האָט אים מיט דרך־ארץ גערופן) איז געווען מער ווי א פּערזאָן. — ער איז געווען א סימבאָל פון: דערט־פּראָצענטיקן דזשאַז־אַמעריקאַניזם. — יענעם שרייענדיקן, היסטעריש־שען אַמעריקאַנער פאַטריאָטיזם פון פּוסטקייט, גאוה און קנאַקעדיקע פּראָזען. ווען די שיקאַגער בירגער וואָלטן נים געוואָלט אזא מעיאָר, וואָלטן זיי אים נים אויסגעקליבן, און אפילו די ערגסטע מעטאָדן פון געגנסטעריזם און שווינדל אין די וואָלן וואָלטן נים געקאָנט העלפן.

אָבער די שיקאַגער בירגער איז ער קאָנטיק געווען צום האַרצן. ער האָט געוואוסט זייער גוט ווי צו געפינען הן אין די אויגן פון זיינע ווייליער. ער האָט בלויז געדאַרפט שיכן ווי זיינע אולטראַ־פאַטריאָטישע פראַזן, און אויף דער דאָזיקער מלאכה איז ער אן אמת'ער קינסטלער.

טאָמפּסאָן האָט זיך געמאַכט לעכערלאַך פאַר דער גאַנצער וועלט מיט זיין נאַטאַריזיקן קאָמף קעגן "קעניג דזשאַרדזש" און "זיין איינפלוס אויף אמעריקע". ער איז געוואָרן א גאַנצער פעדאַגאָג, און האָט רעווידירט די שיקאַגער שול ביכער און האָט פאַרטריבן די שול אויפזעצער, וואָס "זיינען קלאַנגישן מאַלאַנס אין וואָל אַכפּיין, וועלכן דער האָט דורכגעפירט מיט דער הילף פון א צירק, — אפשר זייער א געלונגענער סימבאָל פון שיקאַגאָס פאַליטישן שפּיל...

די צירק שפּיל האָט פאַר טאָמפּסאָנען געוואונען מיט א היבשער מערהייט די רעפּובליקאַנער פּריימערים. און ער איז דערווייל געוואָרן רע־פּובליקאַנער קאַנדידאַט, ניט געקוקט אויף דעם אָנגעשטריינגטן קאַמף פון זיינע קעגן קאַנדידאַטן. אָבער ווען ס'איז געקומען צום יום הדין, אין די וואָלן, האָט זיך דער מזל פון אים אָפּגעקערט און ער, דער הונדערט־פּראָצענטיקער, האָט פאַרלאָרן מיט א ריזיקער מינדערהייט צו דעם דעמאָקראַטישן קאַנדידאַט, וואָס איז א זון פון אן אימיגראַנט. און נאָך א סלאַווישן אימיגראַנט דערצו!

דער נייער מעיאָר, מר. אנטאָן סערמאַק (ווי זיין עכט סלאַווישער נאָמען איז), האָט צוגעזאָגט אויסצורעכנען די פאַרברעכנס פון שטאָט, און דאָס האָט קאָנטיק פאַר אים געוואונען די וואָלן. די שיקאַגער בירגער האָט א פּנים פאַרט דערעסן דער קראָנטפּרץ רעזשים, און זיי האָבן זיך אָפּגעזאָגט פון זייער באַליבטן מעיאָר, וואָס זיין כח איז געווען אין "דזשאַז".

אמת, טאָמפּסאָן האָט אין זיין קאַמפּיין אויף ניט פאַרנאַכלעסיקט דעם דאָזיקן פּונקט. ער האָט זיך אַרויסגעשטעלט ווי דעם טשעמפּיאָן קעגן פער קעגן פאַרברעכנס. אָבער די בירגער האָבן אָפּנים שוין פאַרלאָרן זייער אמונה אין אים. און זיי האָבן באַשלאָסן צו פּרובירן אן אנדערן, זייענדיק זי־כער. אז ערגער קאָנען זיי שוין ניט אויסמאַכן...

ווען דער נייער מעיאָר אויסראַמען שיקאַגאָ פון קאָרופּציע און פאַר־ברעכנס? — דאָס דאַרף מען נאָך זעען. יעדער מעיאָר קאַנדידאַט אין שיקאַ־גאָ פאַר יאָרן שטעלט אַרויס דעם קאַמף קעגן פאַרברעכנס ווי זיין שלאַג־וואָרט. דאָס האָט אפילו געמאָן, וויי מיר האָבן געזאָגט, טאָמפּסאָן אליין. אָבער דער נסיון איז אפנים בייטר, און די גאַנצע אטמאָספערע אין שי־קאַגאָ פּאָליטיק איז אזא פאַרדאַרבענע, אז אפילו ערלאַכע מענשן זיינען אין דער נעץ פון קאָרופּציע.

וואָס איז שייך טאָמפּסאָנען, איז דאָס ניט זיין ערשטער דורכפאַל, אין ער האָט שוין באַוויזן אז ער קאָן "קומען צוריק" נאָך א דורכפאַל. פון זיין לעצטער רעדע איז קאָנטיק, אז ער האָט נאָך ניט בדעה צוריקצוציען זיך פון פּאָליטיק. טאָמפּסאָן איז דורכגעפאַלן, אָבער דער טאָמפּסאָניזם פאַרבלייבט, און זיין טשעמפּיאָן האָט ניט וואָס אַראָפּצופאַלן ביי זיך.

די דערוויילונג פון'ם זון פון אן אָרימען סלאַווישן אימיגראַנט צום פּאָסטן פון מעיאָר פון דער צווייטער גרעסטער שטאָט אין אמעריקע איז אָבער דערווייל א פרייליכער דערשיינונג. דאָס וויזט פאָרט, אז די שנאה צו אימיגראַנטן האָט אין אמעריקע ניט געלאָזן דערווייל קיין טיפע וואָרצלען.

היט אייערע קינדער!

מיט'ן אָנקום פון די וואָרימע פרילינג טעג האָט זיך דער אוטאָמאָביל פאַרקער שטאַרק פאַרגרעסערט אין אונזערע גאַסן. גלייכצייטיק רייסט זיך דאָס יונגוואַרג פון די הייזער אין וואָרימען דרויסן, און די גאַסן זיינען פול מיט קינדערשער פרייד און קינדערשן געלעכטער.

הערן מיר שוין וועגן א צאָל פאַרקער עקסידענטן, די קרבנות פון וועלכע זיינען געווען קינדער. מיר ווערן אינפאָרמירט. אז דינסטאָג האָבן עסלאַכע אזעלכע עקסידענטן פּאַסירט מיט אידישע קינדער אויף סעלקירק עוועניו. אין בלויז דורך גליקלאַכע צופאַלן האָבן זיי זיך געענדיגט ניט קאַטאַס־טראָפאַל.

עס לינט דער ערשטער חוב אויף די עלטערן צו פאַרהיטן די לעבנס פון זייערע קינדער. די קינדער אַליין זיינען צופיל פאַרטאָן אין זייער שפּיל. און ביי זיי איז נאָך בכלל ניט שטאַרק געווען אַנטוויקלט דער חוש פון זעלבסטפאַרהיטונג. ווען א קינדס פילקע פאַרקייקלט זיך אינמיטן גאַס, וועט דאָס קינד לויפן כאַפּן זי, איגנאָרירנדיק די לויפנדיקע אוטאָמאָביל, וועלכע האָבן אָפט קיין צייט ניט אָפּצושטעלן זיך ווען זיי. באַמערקן די געפאַר.

די עלטערן דאַרפן געוויסינען זייערע קינדער צו שפּילן זיך אויף די טראָטואַרן אָדער אויף אנדערע שפּיל פּלעצער. און ניט צו לויפן אינמיטן גאַס. — און מען דאַרף טאַקע האַלטן אן אויג אויף זיי. באַזונדערס דאַרף מען אויף זיי אכטונג געבן אין פרילינג, ווען די קינדער ווערן ממש פאַר־שיכור'ט פון דעם שפּיל אויף דער פרייער לופט.

אָבער אויך די מאַטאַריסטן מוזן טאָן זייער חלק אויף אויסמיידן עק־סידענטן. באַזונדערס פאַרזיכטיק דאַרפן זיי זיין פאַרנדיק איבער געמישטע געשעפטן און וואוינונג גאַסן. ווי סעלקירק עוועניו. וואו'ס איז דאָ א גרויסער פאַרקער און וואו'ס איז שטענדיק א געפאַר אז א קינד זאָל אומדערוואַר־טעט אַרויסלויפן אין אַמאָט מיט'ן גאַס.

אביסל פאַרזיכטיקייט קאָן אויסמיידן אומגליקן וואָס צעברעכן א גאַנצן לעבן אָדער איינציק לעבנס.

פון ש. קאַפּלאַן

אויפ'ן שוועל פון קאַנאַדער "ראַקיס"

דאָס בילד פון קאַלגאַרי אין 1875 שטעלט מיט זיך פאַר א ווייסע פאַן מיט דריי שוואַרצע סילועטן: א רייטער פון די "מאָונטעד פּאָליס" שטייט אויפן שפּיץ פון א באַרג. ער איז אַראָפּגעקראָכן פון פערד, אין איין האַנט האַלט ער די לייצעס און מיט דער אנדערער פאַרשטעלט ער זיך פון דער זון, כדי בעסער צו באַ־טראַכטן דעם געגנט. אָבער ניט קוקנדיק אויף אַלע זיינע אַנשטרייגונגען, קאָן ער נאָר איין. . . הונט.

ווי מען דאַרף פאַרשטיין פאַרקערפּערט דאָס בילד דעם קאַלגאַנער מאַקלאָוד, דעם עלטסטן פון זיך "מאָונטעד פּאָליס" פון יענעם געגנט. ער האָט עס א נאָמען גע־נעבן די צוקונפטיקע שטאָט קאַלגאַרי נאָך דעם נאָמען פון זיין אַלטער היים, אַזוי האָט געהייסן זיין קליינער גוט אויף דעם אינזל מולד־סקאָטלאַנד.

פון דעם אויפשריפט אויף דעם שטיי־נערנעם זייל אין גאַרטן פון דער שטאָט ביבליאָטעק דערוויסן מיר זיך, אז דער קאַלגאַנער מאַקלאָוד האָט ניט אויסזיסט אויסגעקוקט די גענט. אין אוגוסט 1875 האָט די אָפּטיילונג "עף" פון גאַרד וועס־טערן מאָונטעד פּאָליס אויפגעשטעלט אויף דעם זעלבן אָרט דעם פאָרט "ברוים־באַיס", וועלכער טראָגט דעם נאָמען פון זייער קעפּטן. דער אָרט איז דאָן געווען סטראַטעגיש דער אַפּאַנדסטער, ווייל דאָרטן גיסן זיך צוזאַמען די טייכן "על־באַא" און "באַא".

אין 1876 שטעלט מיט זיך קאַלגאַרי פאַר א קליינע גרופּע הילצערנע הייר־זער, וועלכע טוליענען זיך צום הילצער־נעם פאָרט און אַלע צוזאַמען פאַרלירן זיי זיך אין דעם אומענדלאַכן וויסטן געגנט.

די ערשטע טריין פון ווינניפּעג האָט דערגרייכט קאַלגאַרי דעם 28טן אוגוסט אין 1883. אין יאָר 1884, ווען קאַלגאַרי איז שוין איינקאָרפּאָרירט געוואָרן אַלס שטאָט האָט זי געהאַט סך הכל פינף הונ־דערט נפשות.

שוין מערער יאָרן ווי קאַלגאַרי איז אנערקענט געוואָרן אַלס זי קענען שטאָט פון די וועסט און רעכט זיך פאַר די באַלעבאַטשעסטע פון די באַרימטע ראַנ־בערג. זיי געפינען זעכציק מיל פון שטאָט, פון קאַלגאַרי זעט מען זייערע שפּיצן באַדעקט מיט אייביקן שניי. צום איינטיקן טאָג האָט קאַלגאַרי א באַפעל־קערונג פון פינף אכציק טויזנט נפ־שות. ניט קוקנדיק אויף דעם, וואָס ער־מאָנטאָן האָבן אַרויסגעראַפּט די בכורה און האָט צוגענומען פון קאַלגאַרי אי דעם פאַרלאַמענט פון אַלבערטאַ און דעם אוניווערסיטעט, מאַכט דאָך קאַלגאַרי דעם אינדרוק פון א גרעסערער און שענע־רער שטאָט. איצט בויט זיך דאָרט אויף סאוט מאָנטראַשאַ א באַזונדערע רעזי־דענץ טייל מיט שיינע הייזער, יעדערער פון זיי איז א באַזונדער סטיל מיט פאַר־קען, גערטנער, גאַסן, מיט וועלכע עס וואַלטן געמענט שטאַלצירן גרעסערע שטעט.

די אידישע קהלה אין קאַלגאַרי ציילט היינט ביי 1500 נפשות. דער ערשטער איד, וועלכער איז דאָ אָנגעקומען אין יאָר 1890 איז געווען יעקב דיימאַנט, א ליטוואַק פון אשטענע. ער האָט אַלע זיי־נע יאָרן פאַרבראַכט אין קאַלגאַרי אַלס סטאָר קיפּער, געשטאַרבן פאַריקן יאָר און ער איז דאָ געקומען צו קבר ישראל. ביי אים אין שטוב איז געווען דער ער־שטער מנין און צוליב זיין כבוד האָט מען די איינציקע שול וואָס קאַלגאַרי האָט אַרויסגעשטעלט אין דעם יאָר 1906 אין אַראָנדאָרעס־אַוענו. אויפגעבויט אין יאָר 1911, א נאָמען גענעבן "בית יעקב".

ביז דעם יאָר 1906 האָט קאַלגאַרי קיין געהאַט א מנין אידן. מיטן צענטן פלעגן אַלע מאָל זיין צרות, מען פלעגט אים דאַרפן נעפינען צווישן די אורחים אדער ברייגנען פון א שכנות'דיקן ישוב, דעריבער רעכנט זיך דער ערשטער טאָג שבועות פון יענעם יאָר פאַר א היס־טאָרישער דאַטע. ווען ביי יעקב דיימאַנט אין שטוב האָט זיך געקליבן דער מנין, האָט מען זיך דערוואוסט, אז מיטן טריין זיינען אָנגעקומען אכצן אידישע פאַמיליי־עס מיט איין מאָל. א טייל פון זיי זיי־נען אחער געקומען מיטן צווייג צו באַ־זעצן זיך אַלס פאַרמער אין דער פּראַוינץ אַלבערטאַ, אָבער דער גרעסטער טייל פון זיי מיט זלמן מאַלקין בראש האָבן זיך אויף שטענדיק באַזעצט אין קאַלגאַרי און זיינען געבליבן ווואוינען ביז היינטיקן טאָג. צוזאַמען מיט אים איז אָנגעקומען אַ אַנדערער גורוויטש, זיי זיינען געווען סוראַזשער לאַנדסלייט, טשערנינגאָווער גו־בערניע. זיי האָבן זיך דאָ גלייך גוט איינגעאַרדענט. זלמן מאַלקין האָט דאָ געעפנט א פּרוכט פון איין אַנדערן. די דערמאָנטע גרופּע אימיגראַנטן רעכענען זיך פאַר די פּיאָנערן פון א באַרייטנדער אידישער אימיגראַציע פון סוראַזש און טשערנינגאָ־ווער גובערניע בכלל, וועלכע איז געגאַנ־גען פון דאָרטן דירעקט קיין קאַלגאַרי.

די אומשטענדן דערצו זיינען געווען היסטאָרישע גינסטיקע. דער יאָר 1906 פאַרנעמט דעם ערשטן אָרט אין דער גע־שיכטע פון אידישער אויסוואַנדערונג פון רוסלאַנד. נאָכצע אידישע שטעטלאַך און מיליוניין שטעט זיינען געשטאַנען איינ־געפאַסט מיטן שטעקן אין האַנט און גע־וואַרט אויף א גרוס פון יענער זייט יַם וואוהין צו פאָרן. ווען סוראַזש און די שכנות'דיקע ישובים האָבן באַקומען א ידיעה, אז אין קאַלגאַרי קאָן מען מאַכן א לעבן, זיינען נאָך אַלע דעם זעלבן יאָר 1906 אָפּגעפאָרן קיין קאַלגאַרי די פאַר־צווייגטע פאַמיליע בעלקין און אַנדערע בערקאָוויץ. דער לעצטער איז דאָ אָנגעקומען מיט ערב סוכות דעם זעלבן יאָר.

צו יענער צייט איז די באַפעלקערונג פון קאַלגאַרי אויף געווען ניט איבעריקס גרויס, ס'ה זיבצען טויזנט נפשות. די טייל שטאָט וואו ס'געפינט זיך איצט די־ס.פּ. אר. איז נאָך דאָן געווען א פריי־ער פעלד. שפּעטער איז דאָ אָנגעקומען די פאַמיליע שומאַטשער. זייער זון א שו־מאַטשער איז איצט אַן אָנגעזעענער לאַ־נער אין קאַלגאַרי און אומרמידלאַ־כער געוועלשאַפטלאַכער טוער. זיין שוועסטער אסתר שומאַטשער האָט דאָ חתונה געהאַט מיטן באַוואוסטן אידישן שריישביין, זיין שטענדיקע רעזידענץ פון איין רייזע און דער אנדערער איבער דער וועלט, איז קאַלגאַרי. אסתר שו־מאַטשער, אַליין א יונגע אידישע פּאָע־טעסע, איז א גרויסער בייטראַג צום קול־טורלען לעבן פון דער אידישער־קאַלגאַרי. פאַרן אויסברוך פון דער וועלט מלחמה האָט קאַלגאַרי שוין פאַרמאַגט א קהלה פון אַרום הונדערט אידישע משפּחות.

ראָמאַנטשיש איז די געשיכטע פון קאַל־גאַרער אידישן בית־עולם. אין יאָר 1904 איז ביי איינעם פון די עלטסטע אידישע איינוואוינער, נייטן בעל, געשטאָרבן א דריי יאָריק מיידעלע, ס'איז נישט געווען קיין אנדער פּלאַץ וואו זי מקבר זיין, ווי ביים ענד פון דער "וויניאָן סעמעטערי", כדי אַבער ס'זאָל ניט הייסן, אז מען האָט א אידיש קינד מקבר געווען אויף א קריסטלאַכן בית־עולם, האָט מען דאָן איינגעצאָלט א דעפּאָזיט פון 25 דאָלאַר פאַר 25 ביי 120 פוס באַרן. שפּעטער, אין יאָר 1906 האָט מען די קניה פאַר־פעסטיקט און צוגעקויפט נאָך 75 ביי 120 פוס ערד און אין יאָר 1920 האָט מען א דריטן מאָל צוגעקויפט פופציק ביי 120 פוס באַרן, צום היינטיקן טאָג געפינט זיך אויפן אידישן בית־עולם. וועלכער איז אנשטענדיק ארומגעצוימט. ביי הונדערט קברים. דער גבאי פון חברה קדישה, וועלכע האָט זיך אפיצי־ל פון געגרינדעט אין יאָר 1906, איז גע־וועזן אליהו גפן, זיין ממלא מקומו און איצטיקער גבאי איז דער אויבן דערמאָנ־טער זלמן מאַלקין.

אויך די איינציקע שול אין קאַלגאַרי האָט איר קורצע געשיכטע. ווי געזאָגט, האָט מען איר אויפגעבויט אין יאָר 1911 אויף דער פינסטער עוועניו איסט, אבער א גרויסער טייל פון דער אידי־שער באַפעלקערונג איז געבליבן אומצופ־רידן מיט דעם בנין און אָרט פון דער שול, וואָס איז געווען צו ווייט פון מע־רערע אידישע איינוואוינער. ס'האָט זיך דעריבער דאָרט געגרינדעט נאָך דעם זעל־בן יאָר א צווייטע קאַנגרעגיישאַן מיטן נאָמען "תפאַרת ישראל". מען האָט אַרויס גענומען א טשאַרטער און געקויפט א הויז מיט "לאָטס" אויף דער פּערצנטער עוועי־ניו איסט, אבער קיין צווייטע שול האָט מען צוליב מאַנגל אין געלט און אנדע־רע סיבות ניט געבויט.

די תלמוד תורה איז דאָ עלטער פון דער שול. מען האָט אים אַרויסגעראַפּט אין יאָר 1909 אין א פּרוויאָטער הויז. איר ערשטער לערע איז דאָ געווען דר. אלעק־סאַנדער. אין יאָר 1919 האָט מען אויף דער זעקסטער עוועניו איסט אויפגע־שטעלט אן איינענעם תלמוד תורה בנין.

דער סאָציאַל עקאָנאָמישער צוזאַמענ־שטעל פון די 350 אידישע משפּחות איז ביי היינטיקן טאָג פאָלגנדער: צוואַנציק אידן אַרבעטן אין דער סי. פּי. אר., דרייי־סיק אין פעקטאָרעס, פיר אידן זיינען דאָק־נעמען זיך מיט אנדערע פרעיי פּראָפע־סיעס אין אידישע אנשטאַלטן, די איבע־ריקע זיינען סטאָרקיפּערס און אנדערע ביזנעס לייט.

דער כסדר'דיקער וואוקס פון דער אי־דישער באַפעלקערונג אין קאַלגאַרי האָט נעשטעלט די דאָרטיקע אידן פאַר א פּראָבלעם אויסצובויטערן אירע אנ־שטאַלטן. די שול האָט שוין לאַנג ניט נעקאָנט אריינצונעמען אַלע מתפּללים פון קאַלגאַרי, שוין ניט ריידנדיק פון די פי־לע אידן פון דער אומגעגנט, וועלכע קו־מען דאָ אויף יום־טוב, באַזונדערס אויף ראש השנה און יום כפּור. אפילו דער מנין אין דער תלמוד תורה האָט ניט גע־קאָנט לייזן די פראַגע. ס'איז דעריבער רייף געוואָרן דער געדאַנק אויפצובויען אין קאַלגאַרי א "קאָמיוניטי צענטער", לויטן מוסטער פון וואַנקאָווער, א מין מרכז רוחני, וואָס זאָל אריינגענעמען די תלמוד תורה, וואו ס'זאָל זיין א גרעסע־רער האַל אויף צו דאַוונען, פאַר אידישע חתונות און אנדערע שמחות, לעקציעס און א. וו. ניט קוקנדיק אויף דער גרויס־סער סומע וואָס אזא בילדונג דאַרף אָפּ־קאָסטן, האָט די קאַלגאַרער קהלה דאָך דעם געדאַנק, מיט וועלכן זיך האָט זיך ארומגעטראָגן יאָרן, ניט אויפגעגעבן. אין פעברואַר יאָר, 1930, האָט זי מיט גרויס אנשטריינגונג אויפגעבויט דעם אונטער־שטען עטאַזש פונם "קאָמיוניטי צענ־טער", דאָס האָט אָפּגעקאָסט ארום 35 טויזנט דאָלאַר. אבער ס'איז דאָך דער־ווייל געלונגען צו פאַרענטפערן די פראַ־גע פון א גרויסן האַל פאַר אידישע אונ־טערנעמונגען מיט מערערע באַקוועמע ציממערן פאַר דער תלמוד תורה. ליידער האָט דער פריזיס אויף א געוויסער צייט אָפּגענומען ביי די קאַלגאַרער אידן די מעגלאַכקייט פון פאַרענדיקן דעם אויפ־ביס פונם "קאָמיוניטי צענטער". לויט דעם פאַראויס אויסגערעכנטן פּלאַן, אבער זיי פאַרלירן ניט די האָפענונג צו האָבן ביי זיך דעם זעלבן אידישן נע־שעפטלאַכן פאַלאַץ, וועלכן איך האָב געהאַט דעם פאַרגעניגן צו געפינען אין וואַנקאָווער.

אויסן קרעדיט פון די גרעסטע קולטו־רעלע דערגרייכונגען פון קאַלגאַרער אידן פאַר די לעצטע יאָרן דאָרף פאַרשריבן ווערן דאָס אידישע יאָר פון דער אומגעגנט, וועלכע קו־מען צוויי שטעקיקן פון דער אידישער אויסשטעלונג פאַר אים". זייערע שטענדי־קע טעגות האָבן זיך מיר אזוי דערעסן, אז איך האָב באַשלאָסן איין מאָל פאַר אַלע מאָל זיי איבערצוציינן, אז איך בין א רום גלייך מיט זיי אין אַפּזייענדיק א לענגערע צייט. אין אירקוטסק, האָב איך זיך גע'שמד'ט, אבער פון דאָמאָלסט אָן האָב איך פאַרלאָרן מיין איגערלאַכע רו; מיינע חברים, — וועלכע, ווי איך האָב געמיינט, וועלן מיך דערפאַר מער אכטן, — האָבן נאָך מער גע'חוזק'ט פון שעל אויף איך בין זיי פאַר'מיאוס'ט געוואָרן, אויף זיך אַליין בין איך פאַר'מיאוס'ט געוואָרן, וואָס דאָס איז פיל ערגער. איך האָב אויפגעהערט צו שרייבן צו מיינע אַלטערן, נאָכדעם ווי איך האָב, לויטן געבאָט פון דעם נייעם גלויבן זיי פאַר־שאַלטן. אבער געפילט האָב איך, אז טיף אין האַרצן בין איך געבליבן פרעמד צו דער נייער רעליגיע. שוין דריי יאָר זינט איך בין אהער פאַרשיקט און די נאַנצע צייט האָב איך קיין רו ניט. איך האָב זיך אָנגעשלאָסן צו די "טונגאַסער, מיט זיי געוואַנדערט אין די וועלדער אבער אויך דאָרט האָב איך קיין רו נישט געפי־נען. דער געדאַנק, אז מיינע אַלטערן לייד־דען איבער מיר און וויינען אפילו נישט וואָס מיט מיר איז געשען האָב מיך אינ־נאַנצן צעבראָכן. און זעענדיק אייך זיי־צענדיק יום־טוב'דיקע, האָב איך זיך דער־מאָנט און מיינע אַלטערן, וואָס זיינען איצט ביים סדר ווי אבלים נאָך זייער זון האָב איך זיך מער נישט געקאָנט שטאַרקן. אבער איצט — איז ער איבער־גאַנגען שוין אביסל אין א רואיקערן טיש און מיט א ביסל וואַסער האָט ער אָנגעגעבן די פאַרטריקנטע ליפּן.

— איך בעט אייך ווידער אַמאָל אַנט־שולדיקונג פאַר דער אומאַנגענעמלאַכ־קייט, וואָס איך האָב אייך נאָר וואָס פאַרשאַפט. אז איצט מוז איך אייך זע־ציילן די סיבה דערפון: איך בין א זון פון א פאַרמענלאַכער פאַמיליע פון סימפּעראַפּאַל אין דרום רוסלאַנד מיטן נאָמען הינדעס. אַלס נימאַזיסט נאָך בין איך געווען א חבר אין דער פאַרטיי פון די סאָציאַל רעוואָלוציאָנערן. אויף די לומדים האָב איך קיין גרויס אכט ניט געלייגט, פאַר וואָס מען האָט מיך פון דעם זעקסטן קלאַס אַרויסגענומען פון דאָמאָלסט אָן האָב איך זיך נאָך מער איבערגעגעבן צו פאַרטיי אַרבעט. בין מען האָט מיך געפאַנגען אויף תפיסה, ווי אויף איבערן נאָנצן וועג קיין סיביר בין דאָס מיינע חברים נישט אויפגעהערט צו לאַכן פון מיר: — "וואָס, זאָגן זיי, האָסטו — א איד, און נאָך דערצו א סוחר'ס א זון — מיטן רוסישן פּויער? דו ביסט אים פרעמד און ער דיר, און נישט דו־ד דאַרפסט זיך איינשטעלן פאַר אים". זייערע שטענדי־קע טענות האָבן זיך מיר אזוי דערעסן, אז איך האָב באַשלאָסן איין מאָל פאַר אַלע מאָל זיי איבערצוציינן, אז איך בין א רום גלייך מיט זיי אין אַפּזייענדיק א לענגערע צייט. אין איר קוטסק, האָב איך זיך גע'שמד'ט, אבער פון דאָמאָלסט אָן האָב איך פאַרלאָרן מיין איגערלאַכע רו; מיינע חברים, — וועלכע, ווי איך האָב געמיינט, וועלן מיך דערפאַר מער אכטן, — האָבן נאָך מער גע'חוזק'ט פון מיר, איך בין זיי פאַר'מיאוס'ט געוואָרן; אויף זיך אַליין בין איך פאַר'מיאוס'ט געוואָרן, וואָס דאָס איז פיל ערגער. איך האָב אויפגעהערט צו שרייבן צו מיינע אַלטערן, נאָכדעם ווי איך האָב, לויטן געבאָט פון דעם נייעם גלויבן זיי פאַר־שאַלטן. אבער געפילט האָב איך, אז טיף אין האַרצן בין איך געבליבן פרעמד צו דער נייער רעליגיע. שוין דריי יאָר זינט איך בין אהער פאַרשיקט און די נאַנצע צייט האָב איך קיין רו ניט. איך האָב זיך אָנגעשלאָסן צו די "טונגאַסער, מיט זיי געוואַנדערט אין די וועלדער אבער אויך דאָרט האָב איך קיין רו נישט געפי־נען. דער געדאַנק, אז מיינע אַלטערן לייד־דען איבער מיר און וויינען אפילו נישט וואָס מיט מיר איז געשען האָב מיך אינ־נאַנצן צעבראָכן. און זעענדיק אייך זיי־צענדיק יום־טוב'דיקע, האָב איך זיך דער־מאָנט און מיינע אַלטערן, וואָס זיינען איצט ביים סדר ווי אבלים נאָך זייער זון האָב איך זיך מער נישט געקאָנט שטאַרקן. אבער איצט — איז ער איבער־גאַנגען שוין אביסל אין א רואיקערן טאָן, נאָר אין זיינע גלאַנציקע אויגן איז געווען א עעסטער באַשלוס, — איצט האָב איך איינס באַשלאָסן און אויף וועל עס דורכפירן. פון דאַנען פאַר איך אין דער גובערניע שטאַט אין איך וועל אָנ־נעמען א דערקלערונג אין דער דאָרטיקער קאַנצעלאַריע. אז איך האָב. פאַרלאָזן דעם אַרומאַסלאַווענע גלויבן און איך וועל אויך איך אַלץ אַרויסשרייבן און איך וועל זיי בעטן אז זיי זאָלן מיר מוחל זיין.

מיר האָבן אים אביסל באַרואיקט און געזאָגט, אז לויטן נייעם געזעץ האָט די פּראָוואָסלאַוועע געמיינערט קיין רעכט ניט אים אַרויסצולאָזן פון צוויי אידן: אין דעם מוטער פאַראויס, אין דער אַוועסטער אַוועסטער באַשלוס, — איצט האָב איך איינס באַשלאָסן אז אויף וועל עס דורכפירן. פון דאַנען פאַר איך אין דער גובערניע שטאַט אין איך וועל אָנ־נעמען א דערקלערונג אין דער דאָרטיקער קאַנצעלאַריע. אז איך האָב. פאַרלאָזן דעם אַרומאַסלאַווענע גלויבן און איך וועל אויך איך אַלץ אַרויסשרייבן און איך וועל זיי בעטן אז זיי זאָלן מיר מוחל זיין.

מיר האָבן אים אביסל באַרואיקט און געזאָגט, אז לויטן נייעם געזעץ האָט די פּראָוואָסלאַווע געמיינערט קיין רעכט אים אַרויסצולאָזן פון דער אַוועסטער אַוועסטער באַשלוס, — איצט האָב איך איינס באַשלאָסן און אויף וועל עס דורכפירן. פון דאַנען פאַר איך אין דער גובערניע שטאַט אין איך וועל אָנ־נעמען א דערקלערונג אין דער דאָרטיקער קאַנצעלאַריע. אז איך האָב. פאַרלאָזן דעם אַרומאַסלאַווענע גלויבן און איך וועל אויך איך אַלץ אַרויסשרייבן און איך וועל זיי בעטן אז זיי זאָלן מיר מוחל זיין.

פאַטערלאַכע ליבע שיינקט דער פּרץ־שול די פאַרוואָלטונג און דער פּרינצ־פאַל מר. פּראָוואָטיאַנער, א קיעוועער פּע־דאַגאָג, וועלכער האָט דאָרט פאַרוואָלטעט מיט דער קינדער היים פון דאָרט קולטור ליגע און לעצטנס האָט ער אָנגעפירט די ניי־יאָרקער שולן־עליכס שול נומער צוויי. אים האָט די פּרץ שול צו פאַרדאַנקן ניט נאָר איר מוסטערהאַפטע לייטונג, נאָר אויך איר דראַמאַטישע סעקציע און איך געדרוקטן קינדער ישורונאַל אונטער דער רעדאַקציע פון די קינדער זעלבסט. דער לעצטער חנוכה נומער "ערשטע טריט", מאַכט דעם בעסטן איינדרוק מיט זיין אינהאַלט פון געקליבענע קינדער קאָמפּאָ־זיציעס און פּראַכט אויסגאַבע.

דער בנין פון דעם פּרץ אינסטיטוט, וואָס איז פאַרטיק געוואָרן אין סעפּטעמ־בער 1929 האָט געקאָסט דרייסיק טויז־זענט דאָלאַר, צום היינטיקן טאָג איז מען נאָר אויף אים שולדיק צוויי טויזנט דאָ־לאַר. די געבידע איז אנערקענט אַלס א מוסטערהאַפטער שול בנין אויף מצד דער סקול באָרד. די "וויסטאַריא סקול" האָט א גאַנצן יאָר געגנוגט די פּרץ שול פאַר אירע לומדים ביז איר איינגענע גע־בידע איז פאַרטיק געוואָרן אויף דער זעל בער דרייצנטער עוועניו.

דער שייער פאַסאַד פון דעם בנין איז אַרומגעריינגלט מיט גערנדלאַך, וואו איז א מאַלערישער אָרדענונג זיינען פאַר־פאַלאַנט בלומען. פּרץ הירשביין האַלט מיט דער קינדער היים פון דאָרט פאַרוואָלטונג. מיר זיין אויס געקומען בייצאוואוינען, ווי א מיטגליד פון דעם מוטער פאַראויס איז דער באַשטימטער שעה נעקומען אריינזעצן אין א שטרייגונג פון קינדער דערצי־הונג. מען האָט אויסגעקליבן קול־טור ווינקל, וואו מיט 55 יאָר צוריק איז נאָך געווען א ווייסבעניש, און וואו דער ערשטער ווייסער מענש האָט קיין לע־בעריקן נפש ניט געקאָנט געפינען.

ס'איז איבעריק צו זאָגן, אז אין פּראָ־צעס פון בויען א נייעם אידישן ישוב, אינם פּאַצעס פון איינפלאַנצן דאָרט מוס טערהאַפטע אידישע קולטור אנשטאַלטן איז געלייטערט און נשאיידלט געוואָרן דער נייסט פון די קאַלגאַרער אידן, ביי זיי האָט זיך אויסגעשאַרבעט א בריינער

(שלוס אויף זייט 3)

פּסח אין סיביר

(ספּעציעל פאַר "דאָס אידישע וואָרט")
באַאַרבעט פון הערבאַרט דורך בן־יקיר

פאַר באַטייליגן זיך אין דער זעלבסט שוץ און פאַר מיין אָנגעהעריקייט צו די פּועלי ציון בין איך פיר מיט מיין פרוי פאַר־שיקט געוואָרן אין יאָר 1908 קיין סי־ביר. דריי חדשים האָבן מיר זיך געוואָל־ט בין מיר זיינען געקומען אין א תפיסה, אַלס די סיבה דערפון: איך בין א זון פון א פאַרמענלאַכער פאַמיליע פון סימפּעראַפּאָל אין דרום רוסלאַנד מיטן נאָמען הינדעס. אַלס נימאַזיסט נאָך בין איך געווען א חבר אין דער פאַרטיי פון די סאָציאַל רעוואָלוציאָנערן. אויף די לומדים האָב איך קיין גרויס אכט ניט געלייגט, פאַר וואָס מען האָט מיך פון דעם זעקסטן קלאַס אַרויסגענומען פון דאָמאָלסט אָן האָב איך זיך מער איבערגעגעבן צו פאַרטיי אַרבעט. בין מען האָט מיך געפאַנגען אויף תפיסה, ווי אויף איבערן נאָנצן וועג קיין סיביר בין דאָס מיינע חברים נישט אויפגעהערט צו לאַכן פון מיר: — "וואָס, זאָגן זיי, האָסטו — א איד, און נאָך דערצו א סוחר'ס א זון — מיטן רוסישן פּויער? דו ביסט אים פרעמד און ער דיר, און נישט דו־ד דאַרפסט זיך איינשטעלן פאַר אים". זייערע שטענדי־קע טענות האָבן זיך מיר אזוי דערעסן, אז איך האָב באַשלאָסן איין מאָל פאַר אַלע מאָל זיי איבערצוציינן, אז איך בין א רום גלייך מיט זיי

1 טאָג
נעדיינקט אז מיר קאנען אייך געבן באדינונג אויב איר פארלאנגט. דריי קליינינג אין אלע אייערע אדער פארבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. ק. פארבנער. אנגערשטר

Robin Hood FLOUR
פאר אלע היימישע געבעקסן

זינדיק בלוט

(ווייטערעס קומט)

— נו, יא. די שנור דרייט זיך שוין דאָרט ארום. איז שוין די גאנצע באַ־לעבאסטע.

— נו און בענדזשאמין ?

— מסתמא איז עס אויף דאָרט . . . איך האב אים דארט נישט געזעהן, נאר מען זעט דאָך שוין אז מען האט זיך אי־ן בערגעבעגנט, אז קיידי איז דארט . . .

סילוויא האט שוין מער גארנישט גע־הערט, עפעס איז איר אין הארצן ענג געווארן. פאר די אויגן האט איר גענומען שווינדלען, אין קאָפּ האט גענומען מישן און זי האט זיך שווער אראָפּגעלאָזט אויף א ביינקל. דאס פּנים איז איר שטארק בלייך געווארן.

— וואס איז סילוויא ?

— וואס זאָל זיין ?

— זע ווי בלייך דו ביזסט ! וואס איז דיר טאָכטער ?

סילוויא האט געקוקט אויף איר מו־טער מיט משונה'דיקע אויגן. זי האט עפעס נישט פארשטאנען וואס זי פרעגט ביי איר און זי האט זיך אנגעשטריינגט איר יא צו פארשטיין.

— דו ביזסט דאָך אזוי בלאס געווא־רען ?

— א ? . . . ס'איז מיר גארנישט . . .

און אין הארצן האט ביי איר גע־שריען : חייסט עס, אויף בענדזשאמין האט זיך איבערגעבעגן מיטן אלטן. עס חייסט — — — — — — — — —

און א שרעקלאכע שווידער האט דורכגעבעגבערט איר גאנצן גוף און די ציין אין מויל האבן איר גענומען שלאָ־גן איינס אן אנדערן :

— חייסט עס, אז דאס האט בענ־דזשאמין גאר פארפאלגט זיין צוועק . . . כדי צוריק צו קאנען ווערן דער יורש... א טייפלשן פלאן האט ער דורכגע־פירט . . .

זי האט ארויסגעלאָזט א קרעכץ און זי האט קיין כוח נישט געהאט צו דער־טראכטן דעם געדאנק ביזן סוף. זי האט מיט דעם קרעכץ געוואלט פארשריינען דעם פיינענדליכן און גרויליכן חשד אז בענ־דזשאמין האט עס איינגאנצן בלויז גע־שפילט מיט איר א טייוולשע שפיל. ער האט בלויז נעמאכט אז אנשטעל אז ער איז אין איר פארליבט, כדי ער זאָל קאָ־נען איר פון זיין פאטערס הויז פאר־טרייבן.

זי האט זיך מיט אלע כחות אנגע־שטריינגט זיך קעגן צושטעלן דעם דאזיקן פארדאכט. זי האט זיך נישט געוואלט אונטערגעבן. ווארום, ווי איז עס מעג־לאָך ? ווי קאן עס גאר זיין ? עס איז דאָך א משונענער און ווילדער איינפאל ! ניין ! ניין ! ! ניין ! ! ! ! עס קאן נישט זיין . .

זי האט אנגעהויבן שרייען אויף א קול :

— ניין ! ניין ! ! ניין ! ! !

די מוטער איז געווארן שטארק דער־שראָקן. זי האט קיין מאָל נישט געזעהן אזא ווילדן שרעק אין איר טאָכטערס פּנים. די ליפּן האבן איר געצייטערט און זיי זיינען געווארן כמעט ווייס. די אור־ען זיינען ביי איר שטיין געבליבן ווי גלעזערנע.

די מוטער האט זיך אנגעהויבן ברעכן די הענט :

— טאָכטער ! קינד מיינס ! וואס איז מיט דיר ?

סילוויא האט געציטערט .

—וואָ־ס־ער . . .

די מוטער האט נעבראכן וואסער און זי האט אין עס געגאן צו טרינקען. סיל־וויא האט איצט גענומען שטארק שווידע־רען איבער דער גאנצער שטוב. האט מען איצט געקאנט הערן דאס קלאפּן פון איר־רע צייגן.

— וואס איז מיט דיר ? וואס טוט זיך מיט דיר ?

— ס'איז מיר קאל־ל־לט . . . ס'איז מיר קאל־ל־לט !

די מוטער האט איר געהאלטן אויפ־שטיין און זי האט איר ארויסגעפירט אפּסטערן. עס איז שוין געווען א שטיק אין אוונט. אויף די פענסטער זיינען גע־לעגן שוואַרצע שאַטנס און פון דרויסן האָבן זיך געטראָגן עפּעס אָפּגעבראכענע געשריי־ען פון קינדער. דאס קלאפּן פון א נאס קאר וואס איז געלאפן ניך און מיט א קלינגערי. סילוויא האט זיך פעלינג אין בעט אריין און זי האט אלץ נישט אויפגעהערט צו שווידערן. און זי האט אלץ געהאלטן אין איין טראכטן : ווי איז האט ער זיך איצט געקאנט איבערבעטן מיטן אלטן ? ווי אזוי ? און אט : ער קומט דאָך נישט . . . ער ווייזט זיך דאָך נישט.

ווי א גיפטיקע שלאנג וואלט זיך אריינ־געכאפּט אין איר בלוט און געשעפּטעשט דארט מיט א ווילדער שנאה :

— נישט דיר האט בענדזשאמין גע־זוכט . . . דאס פארמענן פון זיין פאטער האט ער בלויז געזוכט . . . נישט איפער־זיכטיק צו דיר איז ער געווען . . . דאס פארמענן בלויז איז אים א שאד געווען... ער האט מיט דיר פארפירט איצט א ליי־כע . . . דעם פאטער האט ער געזאגט : אט וועל איך דיר באווייזן . . . . דו וועסט אליין זעהן . . .

זי האט מיט אלע כחות אנגע־שטריינגט זיך קעגן צושטעלן דעם דאזיקן פארדאכט. זי האט זיך נישט געוואלט אונטערגעבן. ווארום, ווי איז עס מעג־לאָך ? ווי קאן עס גאר זיין ? עס איז דאָך א משונענער און ווילדער איינפאל ! ניין ! ניין ! ! ניין ! ! ! ! עס קאן נישט זיין . .

פון ש. קאפלאן

גאנצן פארלאָרן גיין פאר דעם ויז, דעריבער בין איך, איינער יינדער פון דער קאלנארער תל־ , גלייכצייטיק דער איבערגעבע־ יינס פון דער פריץ־שול.

ער די זעלבע מיינונג, אז דער ם פון דער קאלנארער פריץ־שול ם געווען; אז אויך די תלמוד ; ווערן מער אקטיוו, האט מיר אנט דער פרינציפּאל פון דער תלמוד־תורה, דער באוואוס־ אנאנג און מחבר פון העברעאישע ער, מר. לעווין.

עשיכטע פון דער פריץ־שול איז סך הכל אלט קארנע דריי ערשטע דירה האט זי געפונען זעלבער תלמוד־תורה, שפעטער איבערגעוואנדערט אין דער גע־ ן דער ענגלישער "קאמערשיאל 2". איר ערשטער לערער איז ". הערשטיין פון ווינניפּעג. זיין געהילף מיס סירקין. צום היינ־ האט די פריץ שול הונדערט קינ־ דער עיקר א ענגלישן קלאס מיט גראם פון פאבליק סקול, וואס יקעגט דורך דער סקול באדר. די לערערן פון דעם ענגלישן קלאס . לוזין, איינע פון די בעסטע ן פּראגאנגנס מיט אן אויסצייר־ ון לאנדאן. דריי שעה אין טאג ארט געלערנט ענגליש און די אי־ ווייי שעה אין טאג ווערן אפּגע־ אידישע לימודים. די אויסגעלא־ דייע פון די מאנטרעאלער סע־ שולן האט נאך ווינניפּעג געפונען אין קאלנארער פריץ שול.

ארץ אינסטיטוט האט אויף א אי־ נדער נארטן, וואו ס'לערנען זיך ניבפנער פרעבעליסטן, נחמה גע־ ן א אויטאס שולע פאר קינדער ביז זעכצן יאר, וועלכע באזוכן ערע קלאסן פון דער ענגלישער סקול. ס'פארשטיין זיך, אז מיט ם, ווען די פריץ שול וועט פאר־ ווערן אין א נארמאלער אידי־ בליק סקול, וועט דיר הייניטיקע וולע ווערן אז איבעריקע זאך.

ייטיק אנטוויקלט דער קאלנא־ אינסטיטוט א ריייכן אויסערשול ם פראגראם. ער האט א דראַ־ ן סעקציע, א נעוואנג פאראיין ער ליטווג פון פראפעסאר נאר־ , א ביבליאטעק מיט העכער 20 זיט א קינדער אפּטייילונג פון אנ־ ינף הונדערט ביכער. די "סיטי" האט צוליב דער דאזיקער ביב־ ליקווידירט איר אידישע אפּטייי־ איר־ע זעקס טויזנט אידישע ב־ ם זי איבערגעגעבן צום פריץ אינ־ . אינטערעסאנט איז, וואס די כער ווערן באשטעלט ביי קלעצ־ ן ווארשע און קומען פון דארטן ונדערגערהייד מיט דער אויפ־ : אידישע פאלקס ביבליאטעק ל. פריץ אינסטיטוט אין קאלנא־

פריץ אינסטיטוט ווערט געשאנקען אכע מיט מוטערלאכע ליבע פון יטן : פון דעם מוטער פאראיין, דארנט פארן בורזשעט פון דער ן העלפּס ארויס מיט וואס נאר דער פארוואלטונג. מיר איז אויס ן ביייצעוואוינען, ווי א מיטגליד ם מוטער פאראיין איז אין דער מעער שעה נעקומען אריינזעען אויטאבאס די עפּס'לאָך פון דעם נארטן. די השגחה נעמט אויף ן טאג אן אנדער מיטגליד פון טער פאראיין, ניט קוקנדיק אויף אס דער שאופער איז א שטערנ־ ן די לערערן פארט מיט ביז דאס ן קינד ווערט צוגעשטעלט אין

ערלאכע ליבע שיינקט דער פריץ־ פארוואלטונג און דער פרינצי־ ". פראוואטאיאנע, א קיעווער פע־ וועלכער האט דארט פארוואלטעט ער קינדער היים פון דער קולטור ן לעצטנס האט ער אנגעפירט די קער שלום־עליכם שול נומער צוויי. ם די פריץ שול צו פארדאנקען ניט ער מוסטערהאפטע לייטונג. נאר זיר דראמאטישע סעקציע און איך טן קינדער זשורנאל אונטער דער ציע פון די קינדער זעלבסט. דער ר חנוכה נומער "ערשטע טריט", דעם בעסטן איינדרוק מיט זיין ט פון געפליבענע קינדער קאמפּא־ און פראכט אויסגאנבע.

בנין פון דעם פריץ אינסטיטוט, זיז פארטיק געווארן אין סעפּטעמ־ 1929 האט געקאסט דרייסיק טויז־ אלאר, צום היינטיקן טאג איז מען ויף אים שולדיק צוויי טויזנט דאָ־ ן געבידערט איז אנערקענט אלס טערהאפטער שול בנין אויף מצר קול בארד. די "וויקטאריא סקול" א גאנצן יאר געוצוט די פריץ שול ירע לומדים ביז איר איינגענע גע־ איז פארטיק געווארן אויף דער זעל ריייזענטער עוועניו.

שייקער פאסאד פון דעם בנין יומגערינגלט מיט גערטנדלאך, וואו מאלערישער ארדענונג זיינען פאר־ ט בלומען. פריץ הירשביין האלט יין חזקה צו קומען יערן פריסמארגן עון צו די בלומען וואקסן דארט אין ונג. מען מעג אים באמת מקנא זא שפאציר צו זיין באליבטן קול־ וינקל, וואו מיט 55 יאר צוריק איז עוועון א וויסמענניש, און וואו דער ער ווייסער מענש האט קיין לע־ ן נפש ניט געקאנט געפינען.

איז איבעריק צו זאגן, אז אין פראָ־ פון בוינען א נייעם אידישן ישובן, פראצעס פון איינפלאנצן דארט מוס אמטע אידישע קולטור אנשטאלטן עלייטערט און געאיידלט געווארן בייסט פון די קאלנארער אידן, ביי אט זיך אויסצוארבעט א ברייטער

(שלום אויף זייט 3)

זוייטיק פארשוואונדן מאמענטאל

אספּירין וועט אפּשאפן יעדן זוייטיק. קיין צווייפל וועגן דעם־איין טאבלעט וועט עס איבערצייגן. שליינט עס ארונטער. דער ווייטיק איז אוועק. הילף איז אזוי אייג־ פאך ווי דאס.

קיין שע־לאכע נאכווירקונגען פון אס־ פּירין. עס דריקט קיין מאָל ניט דאס האַרץ און איר דארפט קיינמאָל ניט צווייפלען צו נוצן דיזע טאבלעטס.

אזוי אז עס איז נוצלאז צו ליידן פון קאָפּ־ווייטיק, צייגנווייטיק אדער ניוראל־ דזשיא. די ווייטיקן פון סקאטיקא, לאמ־ באגא, רומאטיזם אדער נייוריטיס קאן מען פארטרייבן פולשטענדיק אין עטלאכע מא־ מענטן. פּעריאָדישע ליידן ביי פרויען קאָ־ נען אוועקגעלאסטשעט ווערן; די אומבאַ־ קוועמלאכקייט פון פארקילונגען קאן מען אויסמיידן.

עכטע אספּירין האט אנ־ערע וויכטיקע נוצן — אלע באצייכנט פון די אויסגעפרר־ ביר־טע דיר־עקציעס אין יעדער באקס. יע־ דער טאבלעט טראגט דעם בייער קראָס. ניט אכטונג אויף דעם נאמען אספּיר־ אויף דער באקס — יעדן מאָל ווען איר קויפט די דאזיקע טאבלעטס — און זייט אויסגעזיכערט.

און ער האט דאָך געוויינט פון גליק . . אבער ווי אזוי האט ער זיך איצט גע־ קאנט איבערבעטן מיטן פאטער ? ווי אזוי קאן דאס זיין ? ווי אזוי איז מעגלאך, אז דער אלטער זאָל זיך מיט אים איבערבע־ טען ?

איר איז ווידער געווארן שלעכט. זי האט געביטן אירע ליפּן, געריסן די פינ־ גער. פון די אויגן אירע האבן זיך גע־ נומען קייקלען הייסע, זודיקע טרערן. און אזוי איז זי געלעגן ווי אַז באוואוסט־ זיין.

די מוטער איז געווען שטארק דער־ שראָקן, זי האט בשום אופן נישט גע־ קענט פארשטיין וואס דאָ־ קומט פאר. וואס אזוינס האט דער טאָכטער געקאנט דערשטיערן ? וואס אזוינס האט עס איר בעבראכט צו אזא צושטאנד ?

די מוטער האט זיך ביי איר געבעטן:

— באַרואיק זיך סילוויא . . . . וואס מאכט עס אויס אז איך בין דארט גע־ ווען ? וואס ארט עס דיר אזוי ?

סילוויא האט אבער נישט געענט־ פערט. זי איז געלעגן מיט פּאראמאכטע אויגן און אפּרפּערסטע ליפּן. פון אונטער די ברעמען האבן זיך געצויגן צוויי שניר־ לאך טרערן וואס האבן זיך אראָפּגעגאסן ביי איר האלז.

אזוי איז סילוויא געלעגן א שטיקל צייט. נאר שפּעטער איז איר גרינגער גע־ ווארן, זי האט אויפגעהערט צו וויינען און זי האט צוריק געעפנט די אויגן.

די מוטער האט איר געגלעט איבערן קאָפּ.

— ס'איז דיר בעסער ? הא ?

— יאָ, בעסער.

אין א ווייל ארום האט סילוויא גע־ פרעגט ביי דער מוטער :

— זאָג מיר נאר : האסטו דארטן גע־ זעען קיידין ?

— יאָ. זי זעט אויס א שרעק. א שע־ נערע פון איר לייגט מין אין קבר אריין.

— אזוי שלעכט זעט זי אויס ?

— געפערלאך, א סקעלעט.

— און בענדזשאמינען האסטו ניט געזעען ?

— ניין.

— איז אפשר האט זיך אויף קיידי צעקריגט מיט בענדזשאמינען ? הא ?

— הא ? צעקריגט ? וואס חייסט דאס ?

— ס'חייסט : אפשר איז בענדזשאמין פון איר אוועק, אדער זי פון בענדזשא־ מינען ?

— א ? אפשר ביזסטו גערעכט ! איצט פארשטיי איך שוין ! איצט איז מיר שוין אלעס קלאר.

— וואס פארשטייסטו ? וואס איז דיר קלאר ? —

סילוויא האט אזש אנגעכאפּט דער מו־ טערס האנט.

— איצט איז מיר שוין אלעס פאר־ שטענדלאך . . . זי האט אויף מיר גע־ קוקט מיט אזעלכע משונה'דיקע ווילדע אויגן.

— א ? מיט כעס נעקוקט ?

— אלץ חייסט מיט כעס ? ! זי האט אויף מיר נעקוקט ווי איך וואלט איר מאן כאטש געקוילעט.

סילוויא האט זיך מיט אמאָל באר־ איקט. איצט האט זי אנגעגוטן פאר־ שטיין און באגרייפן וואס דאָ איז פאר־ נעקומען. קיידי האט זיך מסתמא דער־ וואוסט פון בענדזשאמינס ליבע צו איר, צו סילוויא'ן. האט מען זיך חייסט עס צעקריגט. איז זי פון אים אוועק, זאָ־ איבערגעבעטן מיטן אלטן און זי איז איצט אויף זיין צד קעגן בענדזשאמינען. אט אזוי איז עס. איצט פארשטייט זי שוין. אט פארווארן קיידי האט אזוי גע־ קוקט אויף איר מוטער.

דער פארדאכט אירע אויף בענדזשא־ מינען האט זיך גענומען אפּווישן און איר איז לייכטער געווארן. אבער איין זאך האט זי דאָך נישט פארשטאנען.

— איז וואו זשע איז בענדזשאמין ? וואס ווייזט ער זיך נישט ? וואוהין איז ער אהינגעקומען ?

— ביינקט זי נאָך אים ?

זי ווייסט נישט.

זי איז אזוי מיד, אזוי צערודערט און דערשלאגן, אז זי ווייסט אליין נישט צו זי ביינקט נאָך צו נישט. צו זי האט אים נאָך ליב אדער נישט. אבער ער ? פאר וואס ווייזט ער זיך נישט ?

(פארזעצונג)

אויפן שוועל פון קאנא־דער "ראָאקיס"

(שלוס פון זייט 2)

פארנעם. א טיפּע פארשטענדעניש ניט נאר פאר לאָקאלע ענינים, נאר אויך פאר ברייטע נאציאנאלע פראבלעמען.

ארויסגעוויזן האבן עס די קאלנארער אירן דעם יאנוואר דורך זייער באציאונג צום אידיישן אימיגראנטן הילפס פאראיין, ווען דער שרייבער פון די שורות, דער פעלד ארגאניזיער פונם פאראיין, האט זיי באזוכט מיטן צוועק צו גרינדן דארט א שטענדיקע אפּטיילונג פונם אימיגראנ־ טען פאראיין. ניט קוקנדיק אויף דעם שווערן קריזיס, וואס האט זיך אזוי שמערצלאך אפּגערופן אויף דער אנגארער וועסט און האט שווער צוגעדריקט די קאלנארער אידן, האבן זיי אלע ווי איין מענש קוואליפיצירט דאס צייטווייליקע אפּשטעלונג פון דער אימיגראציע אין קאנאדע אלס א שווערע גזרה. סיי די קרייזן פון קאמיוניטי צענטער, סיי די קרייזן פון פרץ אינסטיטוט האבן פאר־ רופן עקסטרא פּראזאמלונגען, וואו עס זיינען אויסגעהערט געווארן פּארטראגן און וואו די אימיגראציע פּראבלעם איז אלזייטיק דיסקוטירט געווארן. די אלגע־ מיינע מיינונג איז געווען, אז דוקא צוליב דער גזרה איז די עקזיסטענץ פונם איי־ דישן אימיגראנטן הילפס פאראיין איצט נויטיקער ווי ווען ניט אין פריער, און אויב מאנטרעאל אליין איז ניט בכוח ביי דער נעשאפענער לאגע אויסצוהאלטן די ארגאניזאציע מוז זי געשטיצט ווערן דורך דער גאנצער אידישער קאנאדער באַ־ פעלקערונג, אין אנקלאנג מיט די ארויסגע־ זאגטע מיינונגען איז אינישטימיק אנ־ גענומען געווארן א רעזאָלוציע, אז אלע הונדערט פּראצענט פון די קאלנארער אי־ דען דארפן ווערן מיטגלידער פון דעם אידישן אימיגראנטן הילפס פאראיין. די רעזאָלוציע איז טעלעגראפיש איבערגע־ שיקט געווארן צו דער קאנאדער אידישער פּרעסע. דער ערשטער האט זיך פארשריי־ בען אלס מיטגליד פון הירשביין. אויף ביידע פּראזאמלונגען האבן אים נאכגע־ פאלגט אנדערע 82 קאלנארער אידן. כדי דורכצופירן דעם אנגענומענעם באשלוס אין לעבן איז אויסגעקליבן געווארן א קאמיטעט פון צען פערזאָן, צו פינף פון יעדן קרייז, וואס האט זיך בעערגיש גע־ נומען צו דער ארבעט. אין קאמיטעט זיי־ נען אויסגעוויילט געווארן : א. ש. הארי־ ווי־טץ, א. י. שומיאטשער, נאָרמאן ליבין, וו. ה. בעלקין, הארדי סמיט, ל. פאבער, י. סעם לובינסקי, הייטמאן אימענשטיין, משארלס שווייטצער און א. וואלאוונים.

די טעג האבן מיר דערהאלטן א ידיעה פונם סעקרעטאר פון קאלנארער קאמי־ טעט, מר. א. י. שומיאטשער, אז דער קאלנארער קאמיטעט האט נעהאט אן אומגעהויערן דערפאלג, און זיי דערוואַרטן צו באקומען ניט ווייניקער פון צוויי הונדערט שטעג־ דיקע מיטגלידער.

מער אויינע קהלות, מער קאלנארער אידן !

קאלנארי, דעם פופצענטן יאנוואר, 1931.

גרויסער מאס-מיטינג

און גרינדונגס פּאראזאמלונג

זונטאג, דעם 12-טן אפריל

2,30 נאָכמיטאג

אין תלמוד תורה האל

פון אלע אידישע פרויען פון ווינניפּעג

מיט'ן צוועק צו גרינדן א פרויען קולטור פארבאנד וועלכער זאָל באשיצן די אינטערעסן פון דער אידישער טראדיציאנעלער דערציאונג אין ווינניפּעג.

עס וועלן דיידן: רבי י. י. כהנאָוויטש, מ. דזש. פינקלשטיין, מ. שטיינקאָפּ, רבי א. זילבערשטיין, א. אסאָווסקי, דר. שובין

און אנדערע.

עס וועט פּאַרגעלייגט ווערן דער פּלאַן און קאָנסטיטוציע פון דעם געפּלאַנטן פרויען קולטור פארבאנד און אויך וועלן פארקומען

וואלן פאר אפיסערס און דירעקטאָרס

יעדע אידישע פרוי פון ווינניפּעג איז געבעטן אומקאַרגיקט צו קומען צו דער דאזיקער העכסט וויכטיקער היסטאָרישער פּראזאמלונג.

די אידישע פרוי מוז זאָגן איר וואָרט און צייגן איר מאכט אין דעם איצטיקן קריטישן מאָמענט פון דער תלמוד תורה

צייטווייליקער קאמיטעט פון אידישן פרויען קולטור פארבאנד.

מרס. א. זלאָבינסקי
מרס. אפּטער
מרס. פריד
מרס. לאבעל
מרס. שולמאן
מרס. סיגאל

סאסקאטון

הוסטן און פארקילונגען

מארשאל'ס סירופּ אָף ספּרוס און מאָלי

ניט שנעלע הילף

35 סענט און 60 סענט סייזעס

מעקבין און מארשאל

פּרעסקריפּשאָן דראגיסטן

קארנער 2טע עווענוי און 20טע סטריט
טעלעפאָן 4211—4446

427—20טע סטריט וועסט.
טעלעפאָן 3217

מיר דעליווערן

Birney's Hardware

אויסשליסלאכע אגענטן פאר

טשי-נעמל וואַרנישעס

און אלע

שנעל טריקנדיקע ענעמלס

AVENUE A and 20th STREET
Phones 2988-3466 Saskatoon

ROSS PLUMBING & HEATING CO.

סאניטארי און באהייצונג אינזשינערן

ד. א. ראס, איינגעטימער

132 Ave. A. North, Saskatoon, Sask.

Phone 3919

אויב ס'איז זייגערס

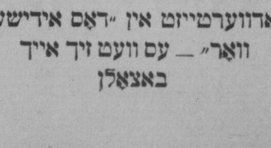

זעט די

STACEY BROS.

קוואליטעט דזשעלערס
דיימאנדס, מעריערזש לייסנס
Stacey Bldg., 20th Street West
Phone 3410

אדווערטייזט אין "דאס אידישע וואָר" — עס וועט זיך אייך באצאָלן

סאסקאטון

סאסקאטונער נאטיצן

זונטאג, דעם 28טן מארט, האבן די טעכטער פון כרמל, אונטער דער פירער־ שאפט פון מיס איידא לאנדא, אפּגעהאלטן זייער רעגלמעסיקע פּראזאמלונג אין דער היים פון מרס. בארסקי, 204 עוועניו אי. סאוט. אין אינטערעסאנטע פּראגראם איז דורכגעפירט געווארן און מעקס ד. פריד־ מאן, האט נעהאלטן א רעדע. רעפרעש־ מינטס זיינען סערווירט געווארן.

* * *

מרס. סעם האָק, פון מארסעלין איז לעצטע וואָך געווען צו גאסט אין סאסקאַ־ טון.

* * *

דר. און מרס. באלצאן, וועלכע זיינען געווען ביי דער מעדיציניישער קאנווענשאן אין באלטימאר, האבן זיך צוריקגעקערט אין סאסקאטון, נאָכדעם ווי זיי האבן פאר־ בראכט עטלאכע טעג אין מזרח קאנאדע.

* * *

פּראפעסאר סטיינהאוזן, פּראפעסאר פון דייטש אין סאסקאטשעוואנער אונייווערסי־ טעט, האט אדרעסירט די יאנג דזשודע־ אנס ביי זייער לעצטער רעגולארער פאר־ זאמלונג.

* * *

מר. און מרס. ס. צייטלין, מר. און מרס. סעם שאר און קלארא זיינען געווען צו גאסט אין ראסטערן ביי מר. און מרס. סעם באראקער און מר. און מרס. לאוו.

* * *

די מאנאטלאכע פּראזאמלונג פון דער בני ברית לאָדזש. אין אפּגעהאלטן געווארן מאנטאג אוונט. פּראפעסאר קראנסקיי, דין פון געזעץ אין אוניווערסיטעט, האט גע־ האלטן א פארטראג.

* * *

יוסף בארא, פון דער הסתדרות אין ארץ־ישראל, איז לעצטע וואָך געווען אין סאסקאטון און די אינטערעסן פון דער אר־ דישער ארבעטערשאפט אין ארץ ישראל. ער האט נעהאלטן צוויי לעקציעס און האט אויך גערעדט פאר די תלמוד תורה קינדער.

זונטאג האט ער געהאט א לאנטשעאן ביים מר. און מרס. מא טשעטקאוו; מיי ביי מרס. מ. דזשאזעפסאנס און דינער ביי מרס. מעקס טיטלבאומ'ס. אין פארלויף פון טאג איז געזאמלט געווארן $500,00 אין אוונט אין דורכגעפירט געווארן א פּראגראם אין תלמוד תורה און חבר בא־ ראָ האט געהאלטן א רעדע.

אויגן עקזאמענירט

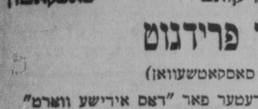

נייע וויסנשאפט מעטאָדן גענוצט. גלעזער פּאַסאַנס
דיילערס:
מאקעס און וואנס זיינערס, דייטשנערס, דזשעלערס
עסטערטן אין זייער און דזשעלערי רעפּעיר
25 יאר ערפאהרונג אין אלע דעפּארטמענטס

העמס

דזשעלערי און אפּטיקאל קאמפּאני
259 צווייטע עוועניו סאוט, סאסקאטון

שרה מאסקאוויטש ע"ה

(סאסקאטון)

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־ סטען מיטגעפיל צו די עלטערן, שוועסטער און ברידער און צו דער גאנצער פאמיליע אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן זיי געטריייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ליידים אקזילערי בית אברהם שול

(ווינניפּעג)

שרה מאסקאוויטש ע"ה

(סאסקאטון)

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־ סטען מיטגעפיל צו די עלטערן, שוועסטער און ברידער און צו דער גאנצער פאמיליע אין זייער גרויסן פאר־ לוסט. די צייט זאָל דייליל אייער־ רע צעבראכענע געמיטער. מיר ווינשן אייך געטריייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מרס ס. וואגעל

431 עוועניו "די" סאוט סאסקאטון

די עקזעקוטיוו און מיטגלידער פון דער

ליידים אקזילערי פון סאסקאטונער תלמוד תורה

דריקן אויס זייער טיפסטן מיטגעפיל צו מר. דזש. מאסקאוויטש און זיינע קינדער אויף דעם פארלוסט פון זייער פרוי און מוטער

שרה מאסקאוויטש ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

סאסקאטון — אויפמערקזאם — סאסקאטון

מר. פיטער פרידנוט

(אוניווערסיטי אף סאסקאטשעוואן)

איז דער קארעספּאנדענט און פארטרעטער פאר "דאס אידישע וואָרט" אין אייער שטאט און אומגעגנט.

מיר בעטן אלע סעקרעטארן פון די סאסקאטונער ארגאניזאציעס צו איבער־ געבן די נייעסן און באריכטן פון זייערע ארגאניזאציעס צו מר. פ. פרידגוט

וועלכער איז אויך באפולמעכטיקט אנצונעמען סובסקריפּשאנס פאר "דאס אידישע וואָרט".

קענד סעמאן דארף זיין אויף יעדן איינקויף צעטל —

ארויסטיקע באלעבאסטעס קוי־ פען שוין ניט מער קיין סעמאן בלויז פון צייט צו צייט "בלויז אין פאל פון א נויט". היינט אין דער מאָדערנער פון הייטען, ווייזן די גענטרים א רייע פון קענד סעמאן . . . גרייט פאר רעגולערע מאלצייי־ טען . . . סאלאדס . . . סענדווי־ טשעס . . . א סך אפּעטיטנע מאכ־ לים, נעמאכט אין עטלאכע מינוט. און א הויכע שפּייז ווערט, בעסער פון א סך פון די מער נעוויינלאכע פלייש אדער עיפות מאכלים, מאכט קענד סעמאן דעם אויסוואל פון טויזנטער שפּאַרזאמע היים פאר־ וואלטערס. איר וועט בענעפיטירן פון די 25 אויסגעפּרוביר־טע רעסי־ פּיס אין דעם נייעם ביכל . . . פריי . . . שיקט דעם קופּאָן.

בי. סי. מאקיי סאלאד קילט אין 1 פונט קען סעמאן צע־ רייבט עס. ניט צו א האלבע קאפּ צעהאקטע סעלערי. מישט לייכט מיט מייאנייז. אראנזשירט אויף נעסטס פון כרופּקע לעטוס בלעטער. לייגט אריף סלייסעס לעמאן.

Canadian Canned Salmon

RECIPE BOOKLET FREE . . . MAIL THIS COUPON

Canned Salmon Advertising Committee, 10
M-4 402 West Pender Street, Vancouver, B.C.
Please send me your FREE Recipe Booklet showing new recipes in full color.
Name.....
Address.....

ברינגט אויף זיך צרות דורך זיין מויל

א טראגישע פאסירונג — פון א. לאמוש

דעם מענשנס צונג איז זיין ערגסטער שונא, זאגט א פּאלקס ווערטל, אז די גע־ שיכטע וועלכע מיר וועלן דאָ היינט אי־ בערגעבן איז דער בעסטער באוויינז וויפיל אמת עס ליגט אין דעם פאלקס אויס־ דרוק.

פאסירט האט עס נאָך אין מיטן פון יאר 1929. דאס לאנד איז אויפגעשטאר־ רעמט געווארן פון א שרעקלאכן און ברוטאלן מאָרד וואס איז פארגעקומען לעבן א קליין שטעטל אין אחייא סטייט, אבער ערשט איצט אין מען געקומען אויפן שפּור פון דעם מערדער און מען דערוויסט זיך די נאנצע טראגעדיע וואס ס'האט זיך צו יענער צייט אָפּגעשפּילט.

דער יונגער ראסעל איז געווען שטערב־ לאָך פארליבט אין א שיין יונג מיידל און זי אין אים. איז פארשטייט זיך קיין שום שטערונג איז ניט געווען ווען זיי האבן באשלאסן צו חתונה האבן. אמת, ראסעל האט אפילו געהאט א שטיקל קאָנ־ קורענס אין איינעם א דזשעפערס, ווענ־ כער איז אויך געווען פארליבט אין דער מיידל, אבער ער האט אים קיין אויפ־ מערקזאמקייט ניט געשיינקט. ער האט געוואוסט, אז נאָך זיין מיידל האבן גאר א סך בחורים פון שטעטל געזעהן, אים אבער איז זי האט אים באנליקט, אים אויסגעקליבן פון זיי אלע, וואס זשע האט ער נאָך וואס נאָכצוקלערן.

האט ער זיך טאקע געפילט גליקלאך אין זיין ליבע און ער האט זיך געאיילט זוּאס שנעלער צו פארבינדן זיין שיקזאל מיט זיין געליבטערס. אין א שיינעם פרי־ מארגן, ווען זיין געליבטע האט געהאלטן ביים פארענדיקן איר חופּה קליידן, דער־ וויסט מען זיך ווענן א שרעקלאכן אומ־ גליק.

יענעם פרימארגן איז ראסעל געפאָרן אין זיין אוטאָמאביל צו א דערבייאיקער שטעטל, וואו ער האט ערשט ארויסגעגער־ מען זיינע אָפּגעשפּארטע פאר גראשן, פינף הונדערט דאָלאר, כדי צו האבן פאר חתונה הוצאות, פארן "האנימון" און זיך איינגארדענען. ניט ווייט פון שטעטל איז אויף אים אנגעפאלן א רויבער, אדער עטלאכע רויבער, אים באַרויבט, דערשאָ־ סען און אונטערגעצונדן זיין אוטאָמאָ־ ביל.

שפּעטער, ווען מען האט אנטדעקט דעם ברענענדיקן אוטאָמאביל און מען האט ווי עס דערקענט זיין פארברענט קערפּער, האט די פּאליציי פעסט גע־ שטעלט אז דאָ איז פארגעקומען א מארד מיטן צוועק פון רויב, ווייל ער האט דאָך געהאט ביי זיך פינף הונדערט דאָלאר. מען האט ארעסטירט א פּאר פארדעכ־ טיקטע מענשן, צווישן זיי אויך אט דעם זשעפערס וועלכער האט זיך גע'שדכן'ט צו דער, זעלבער מיידל, אבער נאָך א גרינד לאכער אונטערזוכונג האט מען זיי אלע־ מען באפרייט און אין אחייא סטייט איז צוגעקומען נאָך איינער פון די ניט אויפ־ געלייזטע מערדן.

און מיט דעם וואלט זיך אפשר די נאנצע זאך געענדיקט ווען ניט — דער בעל דבר אליין.

דארף פאסירן אז אין דער צייט ווען דזשעפערס איז געווען אין פריזאן אויף דעם פארדעכט פון מארד, פון וועלכן ער איז שפּעטער באפרייט געווארן, האט ער זיך דארט באגעגנט מיט א פריזאנער וואס איז געווען פאראורטיילט צו לעבנס־לענג־ לאכער געפענגעניש. זיי האבן זיך צו רעדט אין איינער פון פאר דעם צווייטן זיך געזוכט צו באַרימען מיט העלדישקיי־ טען.

האט דזשעפערס דעם פריזאנער פאר־ טרויעט א סוד, אז ער איז דאס טאקע ראסלס מערדער, אבער א מכה האט זיי פאליציי עפּעס אויף אים. ער האט ראס־ לען געזעהן אז אין דער צייט ווען דזשעפערס איז געווען אין פריזאן אויף דעם פארדעכט פון מארד, פון וועלכן ער איז שפּעטער באפרייט געווארן, האט ער זיך דארט באגעגנט מיט א פריזאנער וואס איז געווען פאראורטיילט צו לעבנס־לענג־ לאכער געפענגעניש. זיי האבן זיך צו רעדט אין איינער פון פאר דעם צווייטן זיך געזוכט צו באַרימען מיט העלדישקיי־ טען.

האט דזשעפערס דעם פריזאנער פאר־ טרויעט א סוד, אז ער איז דאס טאקע ראסלס מערדער, אבער א מכה האט זיי פאליציי עפּעס אויף אים. ער האט רא

ברודער מאָרד

פאָכסט אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדיק ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

אין דער אַלטער וועלט, זיינען די מענשן נאָך ניט אַזוי קלוג און באַוואָרענען זיך נאָך ניט אַזוי שטאַרק מיט מאַשינען. די אַמע־ריקאַנער ציטערן מער פאַר זייער געלט, ווי די אייראָפּייער, און טהאָמאַס עדיסאָן פאַרזאָרגט זיי מיט אַלערליי עלעקטרישע מאַשינען.

קעגן יעדער קראַנקהייט אָבער איז דאָ אַ מיטל ווי צו צעשטערן די דאָזיקע גלעקער אָדער צו מאַכן, אַז זיי זאָלן ניט ווירקן. אונזער פריינט, דער רויטער דזשאָן, האָט אביסל אויסשטודירט די עלעקטריציטעט אויף האָט געפונען, אַז דער טייוול איז ניט אַזוי שווערץ ווי מען מאַלט אים אויס.

דער באַנקיר דזשאָנסאָן האָט זיך אויפ־געהויבן, האָט אַרויסגענומען פון דער קע־שענע אַ פּאָר פלעשלאַך, אַ פּאָר קנעפּלאַך, וועלכע וועלן געבויריכט ביי עלעקטרישע גלעקלאַך און אייניקע יאָרד דראָט. ער האָט אַנידערגעלייגט אָט די אַלע זאַכן אויפן טיש און האָט אָנגעהויבן צו דערקלערן, ווי אַזוי ריידן אַן די גלעקער און ווי די עלעק־טריציטעט ווירקט דאָן.

ער האָט אויפגעשטעלט אַ קליינע עלעק־טרישע גלאָק, האָט געוויזן, ווי זי אַרבעט און ווי מען קאָן זי איינהאַלטן, זי זאָל אויפהערן צו אַרבעטן. ער האָט דאָן געגעבן אַ פאַלשטענדיקע דערקלערונג איבער עלעקטריציטעט און האָט באַוויזן, אַז מיט אַ קליינעם קאָן מען מאַכן, אַז די געס־טע עלעקטרישע באַטאַרייע זאָל אויפהערן צו ווירקן.

— דאָס איז דאָך אַ טייפל! — האָט דער גראָבער נאָטליב געבריומט צו זיך אַליין אויפן דאָך.

— דאָס איז געוויס דער מאַן, וועלכן דער אָנענט פון לאַנדאָן זוכט, — האָט נאָטליב ווייטער גערעדט צו זיך, — אַנ־דערש קאָן דאָס ניט זיין. נאָר אַזאַ מאַן איז אומשטאַנד צו באַשווינדלען אַ וועלט. ער האָט אַזוי גוט דערקלערט די עלעקטרי־ציטעט, אַז איך האָב באַקומען לוסט צו גיין צו מיין אַלטן באַקאַנטן מר. מאַקאַרטי און עפענען זיין קאַסע־קאַסטן.

דערווייל האָט דער באַנקיר ווייטער דערקלערט אַלע נייע דערפינדונגען צו באַ־וואָרענען טירן און הייזער און האָט געוויזן ווי אַזוי מען קאָן אויסמיידן געפאַרן.

— עס איז ניטאָ אויף דער וועלט קיין איין גיפט קעגן וועלכן די וויסנשאַפט האָט ניט אויסגעפונען קיין קעגן גיפט. איך גע־פין, אַז אַמעריקע איז דאָס בעסטע פּלאַץ פאַר העלדן פון דער נאַכט. דער אַמעריקאַ־נער איז שטאָלץ מיט זיין עדיסאָן און פאַר־לאָזט זיך אין נאָנצן אויף אים. די שלע־סער אין אַמעריקע איז דאַריבער פיל לייכ־טער צו עפענען, ווי אין אַלטן ענגלאַנד, אין אייראָפּע זוכט מען צו מאַכן שטאַרקע און קינסטלאַכע שלעסער, אין אַמעריקע פאַרלאָזט מען זיך אויף דער עלעקטריצי־טעט.

— דער טייוול איז דאָך ווירקלאַך אַ פּראָפעסאָר! — האָט דער גראָבער גאָט־ליב געבריומט, ווי עס ווייזט אויס, האָט ער געוויסט די וויסנשאַפט מיט טעלער ניט מיט לעפל. ער רעדט, ווי אַ פּראָפעסאָר און דערקלערט אַלעס ווי אַ פּראָפעסאָר. לאָמיך הערן, מיט וואָס פאַר אַ טאָן ער וועט ריידן מיט דעם גראָבן נאָטליב.

— האָט איר מיך פאַרשטאַנען, — האָ־בען אייניקע געענטפערט.

— דאָן ווייזט וואָס איר קאָנט. — אָט איז דאָס קנעפּל פון אַן עלעקטרישן גלאָק. וואָס דאַרף מען טאָן, אַז זי זאָל ניט ווירן־קען.

איינער נאָכן אַנדערן זיינען די העלדן אָנצונגאַנען צום קנעפּל און האָבן געטאָן ווי דזשאָנסאָן האָט זיי געלערנט.

די עלעקטרישע גלאָק האָט ניט גע־ווירקט.

— מיר וועלן באַלד באַקומען אַרבעט

— האָט דזשאָנסאָן ווייטער געזאָגט. — אונזער ערשטע אַרבעט וועט זיין אין 2 פלעצער, וועלכע איר מוזט אויסלערנען. איר דאַרפט זעען אַריינצוקומען אין יענע הייזער און זיך באַקאַנען מיט די טרעפּ און מיט די טירן. דאָס איז נויטיק, די געגאַנ־פיע איז אַ גוטע וויסנשאַפט פאַר קינדער, די אַפּאַראַטן איז אַ וויכטיקע וויסנ־שאַפט פאַר די העלדן פון דער נאַכט.

איר קאָנט זיך לייכט געפינען אין אויס־דער, ווי אַזוי אַריינצוקומען אין אַ קאַנ־טאָר, אין אַ באַנק, אָדער אין אַ אַפּיס. איך וועל אייך געבן די אָדרעסן פון די דאָזיקע צוויי פלעצער, וואו מיר וועלן אָנהייבן צו אַרבעטן. שטודירט זיי אויס, ווערט באַ־קאַנט מיט דער מאַפּאַגראַפיע פון די דאָ־זיקע פלעצער, און איר זאָלט ניט מאַכן קיין פעלער, ווען עס וועט קומען צו דער אַרבעט.

מיט די דאָזיקע ווערטער האָט ער אַרויסגענומען פון בוחים קעשענע קליינע צעטעלאַך און האָט געגעבן יעדן אַ צעטע־לע.

— אויף די דאָזיקע צעטעלאַך זיינען אָנגעשריבן די אָדרעסן פון די צוויי פלעצ־ער, וואו מיר וועלן אָנהייבן צו אַרבעטן, — האָט דזשאָנסאָן געזאָגט.

דער גראָבער נאָטליב איז אונטערגע־שפּרונגען: ער האָט געוואָלט זעען, וואָס עס שטייט אויף די צעטעלאַך, דאָס איז אָבער געווען אומעגלאַך. ער איז געווען צו הויך און האָט פאַר קיין פאַל ניט געקאָנט זעען וואָס דאָרט איז אָנגעשריבן.

אויף די צעטעלאַך אָבער זיינען געווען אָנגעשריבן די נעמען און די אָדרעסן פון די מיליאָנערן מאַקאַרטי און הארמסטראָנג.

— ווען מיר וועלן אָנהויבן אַרבעטן אויף די דאָזיקע צוויי פלעצער קאָן אייך ניט זאָגן. ווען עס וועט נויטיק זיין, וועט מיר גיבן ספּעציעלע אויפ־מערקזאַמקייט צו קאָנטרי אָדרעסן. און מיר גאַראַנ־טירן אַז איר וועט זיי באַ־קומען אין גוטן צושטאַנד.

מיר דעליווערן

אין אַלע טיילן פון שטאָט

קלאַסיפייד סעקשען — Classified Section

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

איין מאָל, 5 ס. פּער "אַנייט לייז"	פאַר 3 מאָנאַטן, $2.15
פאַר אַ וואָך, 20 ס "	פאַר 6 מאָנאַטן, $4.00
פאַר אַ מאָנאַט, 75 ס. "	פאַר 1 יאָר, $7.50

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן

אַ 2 רום סוויט מיט אַ קיטשענעט, אויך פינישינג, מייפּל פלאָרס, עלעקטרישער אויוון, ניי אויסגעדעקערירט, אין פאַרמאָ־בלאָק, באַראָוס עווע. רענט $32.

אַ 8 רום הויז אין פּריטשאַרד עוועניו, פולי מאָדערן, אויך פינישינג, מיט אַלע מאָדערנע איינריכטונגען, מיט אַ דאַבל גאַראַזש. רענט זייער ריזאָנאַבל.

אַ 4 רום סוויט אין גלאַב אַפּאַרטמענטס סט. דזשאָנס און מיין סט. ניי אויסגעדע־קערירט, מיט אַ סקרינד וועראַנדע. רענט $35 אַ מאָנאַט.

3 און 4 רום סוויטס מיט אַלע מאָדער־נע איינריכטונגען, אין נאָבל און רענפריי און באַלפוריאַ בלאָקס. מעסיקער רענט.

געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאָנס 761 55 און 807 58

צו פאַרענטן אַ שיינעם דריי רום סוויט אין באַלטיק אַפּאַרטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאָן 668 56.

צו פאַרענטן אַ זעקס רום מאָדערנע הויז. זיך ווענדן צו

MISS PATTERSON—465 Flora Ave.

צו פאַרענטן 3 רומס מיט אַ באַד, זייער שיינע און גרויסע רומס, אַפּ־סטערס. פריוואַטער אייגענגאַנג, אין 556 סטעלאַ עוועניו. זיך ווענדן אין 484 פלאָראַ עוועניו.

צו פאַרענטן אַ סטאָר, גוט פאַר אַ גראָ־סערי און קאָנפעקשאָנערי. גוטער לאָקיי־שאָן אויף סעלקירק עווע. זיך ווענדן אין אַרעקעס דעפּאַרטמענט סטאָר.

צו פאַרענטן אַ גרויסע ליכטיקע רום, פאַסיק פאַר אַ באַן אָדער מיידל, מיט אָדער אָן באַד. נוצן דעם טעלעפאָן: טע־לעפאָנירט 089 54.

צו פאַרענטן אַ דריי רום סוויט אין אַ נייער באַנגאַלאָו, פאַר אַ קאַפּל אָן קינדער. זיך ווענדן בין 9 ביז 12 פרי אָדער אין אָוונט אין 421 קאַלעדזש עוועניו.

צו פאַרענטן אַ סטאָר צוזאַמען מיט אַ 4 רום סוויט אין 390 סעלקירק עוועניו. באַ־הייצט מיט סטים. הייסע וואַסער צו זיך דער צייט. ניי דעקאָרירט. מעסיקער רענט. טעלעפאָנירט 061 56.

צו פאַרענטן אַ סטאָר מיט 7 רומס גלייך לעבן נאַרקעט, 474 קינג סטריט. גוט פאַר מילינערי. אַ געלעגנהייט פאַר אַן אויגענאַר־טיסט סטאָרענס. שרייבט וויפיל געהאַלט פאַרלאַנגט צו

804 LINDSAY BLDG.

פאַרלאַנגט אַן אַנשטענדיקע אידישע פאַ־מיליע אָדער פאַר פאַלק וואָס זיינען ווי־ליק צו באַזעצן זיך אויף אַ פאַרעם, 15 מייל פון ווינניפּעג, אין לאַרעט, מאַניטאָ־באַ. דער פאַרעם אַנטהאַלט 140 אַקער לאַנד און האָט אויף זיך סטייבלס, און אַנדערע געבייודעס. ווי אויך פאַרשיידענע מאַשינערי. אַלץ בין ווייליק צו נעמען די פאַלגענדע פּרעמיאָ פאַר אַ פאַרטנער, אָדער אויף אַנדערע קאָנדיציעס. קיין גרויסער קאַפּיטאַל ניט נויטיק. זייער אַ גוטע גע־לעגנהייט פאַר דער פאַסנדער פאַמיליע, ווייל איך, דער איינגעטימער, בין אַליין אַן עקספּיריענסד פאַרמער. זיך ווענדן פּער־זענלאַך צו טאָם קופּערסטאַק, 714 פּרינ־סעס־אַוועניו.

:: פערזענלאַכעס PERSONAL

לייף אינשורענס

בעסער צו האָבן אַ פּאָליסי און ניט דאַרף עס, איידער דאַרפן דאָס און ניט האָבן.

P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפּרייטערס

באַנקראָט סייל, רעמינגטאָן, אַנדערוואָוד, וואָודסטאָק און אַ. וו.

T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אָפיס פּוריטשוך פאַרלאַנגט

פאַר מזומן געלט.

KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פּוריטשוך געמופּט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

לערנט זיך טייפּרייטן

פאַרזאָרגט זיך מיט אַ קאַפּיע פון "טאָוטש מעטאָד טייפּרייטער אינסטרוקטאָר", אַ פּראַקטישער קורס וואָס לערנט טייפּינג אין אַ קורצער צייט. פּריין 30 סענט.

H. NEWALL
220 Bannatyne Ave., Wpg.

סוטס און אַוועראָלס

סוטס און אַוועראָלס, נעענינס צום מאָס. טיין צוצופאַסן צו קאַוטס און וועסטס "מיר קאָנען צופאַסן צו אייערע"

DOMINION TROUSER CO.
גרעסטער אַסאָרטמענט פון פּעטערנס אין קאַנאַדע.
290 PORTAGE AVE. WPG, MAN.
(Over Lyceum Theatre)

סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטערס

אויב איר זוכט אַ גוטן סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטער, קומט און זעט אונזער גרויסן סטאָק פון נעוועזטע רעדזשיסטערס צו זייער נידעריקע פּרייזן. אַלע פאַרטיק פון נעוועזטע פּרייזן. לייכטע טערמינען. קיין אינטערעסט. און יעדער רעדזשיסטער איז נאַראַנטירט.

PHONE 86 293 354 DONALD ST.
THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

צו פאַרקויפן אַ נייענדיקער געשעפט

גרעסטער דזשאָנס שאָפּ צווישן ווינניפּעג און וואַנאַפּאָער. עטאַבלירט איבער 20 יאָר, איינגטימער פאַרס אויעך אין די שטאָט. מען דאַרף האָבן ווייניקסטנס $15,000 צו הענדלען דאָס. שרייבט צו:

A. S. HURWITZ
507-2nd St. E. Calgary, Alta.

צו פאַרקויפן זייער בילליק אַ פולן סעט טינסמיט טולס אין פּערפעקטן צושטאַנד, איצט אין סאַסקאַטון. זיך ווענדן אין 118 מאַקריי עוועניו, טעלעפאָן 410 55.

געשעפט געלעגנהייטן Business Opportunities

אַפּאַרטמענט בלאָק, 28 סוויטס, עלעק־טרישע אויוונס און פרידזשידיירס. יער־לאַכער רענט $16,000. פּריין $85,000.

אַפּאַרטמענט בלאָק, 21 סוויטס, יערלאַ־כער רענט $11,000. פּריין $46,000.

טעלעפאָנירט אָדער קומט און לאָזט אונז אייך צייגן די דאָזיקע בלאָקס.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

מאָרטגעדזשעס

אויסערגעוויינלאַך גוטע פאַרבינדונגען דערמעגלאַכן אונז צו אָנבאָטן אייך די גרעסטע מאָרטגעדזשעס אויף נידעריקסטן אינטערעסט. אויב איר בויט אַ הויז, ניט אונז אַ געלעגנהייט צו ווייזן וואָס מיר קאָנען אייך אָנבאָטן. קיינע פאַרפליכטונ־גען מיט אייערע אָנפראַגן.

ווענן אינשורענס, געשעפט־אָנגעלעגענ־הייטן און ריעל עסטייט, זעט

ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

ארבעטער פאַרלאַנגט HELP WANTED

פאַרלאַנגט אַ סעקרעטאַר פאַר דער שערי צרק שול. אַ געלעגנהייט פאַר אַן אויגענער־סיטעט סטאָרענס. שרייבט וויפיל געהאַלט פאַרלאַנגט צו

804 LINDSAY BLDG.

פאַרלאַנגט, אַן אַנשטענדיקע אידישע פאַ־מיליע אָדער פאַר פאָלק וואָס זיינען ווי־ליק צו באַזעצן זיך אויף אַ פאַרעם, 15 מייל פון ווינניפּעג, אין לאַרעט, מאַניטאָ־באַ. דער פאַרעם אַנטהאַלט 140 אַקער לאַנד און האָט אויף זיך סטייבלס, און אַנדערע געבייודעס, ווי אויך פאַרשיידענע מאַשינערי. אַלץ בין ווייליק צו נעמען די פאָלגענדע פּרעמיאָ פאַר אַ פאַרטנער, אָדער אויף אַנדערע קאָנדיציעס. קיין גרויסער קאַפּיטאַל ניט נויטיק. זייער אַ גוטע גע־לעגנהייט פאַר דער פאַסנדער פאַמיליע, ווייל איך, דער איינגעטימער, בין אַליין אַן עקספּיריענסד פאַרמער. זיך ווענדן פּער־זענלאַך צו טאָם קופּערסטאַק, 714 פּרינ־סעס־אַוועניו.

פאַטראָניזירט אונזערע אַדווערטייזערס

QUEEN'S

"עפּעס אַנדערש"

יעקב קאָהן (בערלין)

פרייטאָג און שבת אָוונט

לאַכן, זינגען, טאַנצן

יעקב קאָהן (בערלין) טרופּע

פירט אויף אַ שפּאַגל נייע זאַך

"די אייביקע כּלה"

מאַמעס, מיידלאַך און כּלה'ס — איר טאָרט עס ניט פאַרפעלן צו זעען.

טאַטעס, באָס, חתנים — איר מוזט עס זעען!

יעקב קאָהן (בערלין) און עני ליליען

אין די הויפּט ראָלן

צוזאַמען מיט דער קינסטלער קאָמפּאַני.

טרויער וואָרזדאָב

"אַ טויזן פאָל איז פאַרגעקומען אין אונזער פאַמיליע אין איך האָב גע־דאַרפט זיין אין טרויער קליידער. איך האָב ניט געקאָנט באַהויפּטן צו קויפן אַלע שוואַרצע קליידער, האָב איך באַ־שלאָסן צו פאַרבן וואָס איך האָב. איך האָב זיך באַראָטן מיט אונזער דראָ־גיסט און ער האָט מיר רעקאָמענדירט צו נוצן דייטאָנד דאָיס. אַלצדינג איז אַרויסגעקומען שיין; קאָוטס, וואָלענע דרעסעס, זאַקן און אַלעס. זינט יענער צייט האָב איך געלערנט צו הויכשעצן די פאַרטרעפלאַכקייט פון די שוואַרצע דייטאָנד דאָיס. איך האָב פּרובירט אַן אַנדער שוואַרצן פאַרב און די רעזול־טאַטן זיינען געווען אומעגלאַכע. איך האָב נעמוזט קויפן דייטאָנד דאָיס אַן איבערפאַרבן. לעצטנס האָב איך קאָ־לירט מיינע קוירטענס אין אַ שיינעם ראָסבערי שייד און נעפאַרבט אַ קאַר־פּעט אַ שיינעם נאַרנעט מיט דייטאָנד דאָיס. זיי זיינען עכטע נעדט אייגשפּאַ־רער — די פיינסטע פאַרבן וואָס געלט קאָן קויפן — איך גלויב עס באַמאָת".

מרס. ג. ק. ל., מאַנטרעאַל

מען אייך גיבן צו וויסן. — זייט אָבער זייר־ער פאַרזיכטיק און היט זיך פאַר מענשן, וועלכע טראָגן אַ זילבערנעם שטיקל בלעך מיט דער אויפשריפט: "מיר שלאָפן קיינ־מאָל ניט". די דאָזיקע מענשן זיינען אונ־זערע ערגסטע פיינט. מיר האָבן שוין פאַר־בירט צו ווערן באַקאַנט מיט זיי און זיי איינצולאַדן צו אונז. עס וועט אונז געוויס געלינגען מיט דער צייט, דערווייל אָבער מוזן מיר זיך פאַר זיי היטן.

— צום טייוול! זיי ווייסן דאָך אַלעס! האָט דער גראָבער נאָטליב געבריומט, זיי ווייסן זאָגאַר, אַז פינקערטאָנס מענשן טראָגן אַ שילד מיט דער אויפשריפט "מיר שלאָפן קיין מאָל ניט". אונזערע שיקאַ־גער גנבים זיינען דאָך הינט קעגן זיי. אין אַמעריקע זיינען גאָר ניטאָ קיין אַנשטעג־דיקע העלדן פון נאַכט. נו, איך וועל אייך שוין אַ קוועטש טאָן, ביז עס וועט גיין בלוט. איר וועט מוזן זיך טיילן מיט מיר.

דער באַנקיר דזשאָנסאָן האָט נאָך גע־נעבן אייניקע דערקלערונגען זיינע מענשן, און האָט דאַן דערקלערט, אַז פאַר היינט האָט ער זיי מער ניט וואָס צו זאָגן.

די פאַראַמאָלונג האָט זיך געענדיקט. דער מיטינג איז געשלאָסן געוואָרן. די העלדן פון דער נאַכט האָבן אָנגעהויבן אַרויסצוגיין אייניצקוויין.

קוים האָט דער גראָבער נאָטליב געזעען, אַז דער מיטינג האָט זיך געענדיקט, איז ער שנעל אַראָפּגעגאַנגען פון זיין באַאַבאַ־טונגס פלאַץ און האָט זיך געזעצט הינטער דעם שענק טיש.

ער האָט געזעען ווי די העלדן פון דער נאַכט זיינען אַרויסגעגאַנגען אייגער נאָכ'ן אַנדערן און האָט זיך אויף ניט אומגע־קוקט, קיין האָט געלויערט אויף די פיירער, די קעפּ פון די העלדן פון נאַכט. עס איז אים געווען אַ וואונדער וואָס דיר דריי הויפּט פירער פון די העלדן פון נאַכט האָבן זיך עפּעס פאַרשפּעטיקט, ער האָט אָבער ניט געוואָלט אַרויפגיין נאָכאַמאָל אויפן דאַך זעען, אַז זיי טוען דאָרט.

אונטערדעסן זיינען אונזערע דריי אַל־טע באַקאַנטע, דער באַנקיר דזשאָנסאָן, מאַם מאָלריגע און דער שיינער דזשעק, געזעסן אין מיטינגס לאָקאַל און האָבן גע־רעדט שטילערהייט.

— איך האָב זייער וויכטיקע נייעס, — האָט דער באַנקיר געזאָגט, צוערשט אָבער וויל איך מעלדן, אַז איך געבראַכט ניט דעם ווירט פון דעם דאָזיקן שענק. מיר דאַכט, אַז דער הונט האָט עפּעס דער־שמעקט.

— פון וואַנען וויסטו עס? וואָס האָס־טו דען דערזען אויף אים?

— ער האָט מיך היינט אָנגעקוקט נאָנץ אַנדערש, ווי מיט אייניקע טעג צוריק. איך האָב מורא, אויב דער טייוול, דער וועגר־לאַנד, איז ניט באַקאַנט געוואָרן מיטן גראָ־בען נאָטליב.

— דו ביסט פאַרזיכטיק, פאַרזיכטיק און פאַלסט דאָך אַריין, — האָט טאָם טאָל־דינג געבריומט. דו האָסט זיך אָנגעטאָן, ווי אַ פּראָפעסאָר גרינלאַנד און דאָרט זיינען מיר אַזוי מיאוס אַריינגעפאַלן, ווען מיר האָבן דערזען דעם אמת'דיקן פּראָפעסאָר. איך מיין, אַז דו טוסט זייער שלעכט, וואָס דו גייסט אָנגעטאָן ווי אַ פּראָפעסאָר גרינ־לאַנד.

— וואַרט: הער מיך פריער אויס, דאָן וועסטו ריידן, — האָט דזשאָנסאָן געזאָגט. — ווייסטו, אַז פּראָפעסאָר גרינלאַנד האָט אַ טאָכטער?

— איך האָב זי אַליין געזען.

— איך אויך! — האָט דער שיינער דזשעק אויסגערופן, — איך בין זאָגאַר אַביסל פאַרליבט אין איר.

— ווייסט איר אָבער, אַז פּראָפעסאָר גרינלאַנד האָט גאָר קיין קינדער ניט?

— דאָס ווייס איך ניט, — האָט טאָם מאָלדינג געענטפערט, ווער איז אַלזאָ די דאָמע, וועלכע וואוינט מיט אים?

— זי הייסט דאָזיטאַ און איז געווען די געליבטע פון אַ געוויסן לאָרד מאַלבאַראַ.

— מאַלבאַראַ? מאַלבאַראַ הייסט דאָך אונזער קאַפּיטאַן!

— דאָס איז אַ פאַלשער נאָמען, דאָזיטאַ איז געווען די געליבטע פון דעם עכטן לאָרד מאַלבאַראַ, — האָט דזשאָנסאָן דערקלערט

— איך קאָן זי נאָך פון לאָנדאָן, וואו איך האָב זי געזען אין לאָרד מאַלבאַראַס שפּיל מאָלן.

— צו וואָס דאַרפן מיר עס וויסן? — האָטדער ערנסטער טאָם מאָלדינג געפרעגט.

— דו וועסט עס באַלד פאַרשטיין, — דעם עכן לאָרד מאַלבאַראַ האָט מען געפו־נען טויט אין זיין צימער. מען האָט אים דערשטאָכן. די לאַנדאָנער פּאָליציי דענקט, אַז דאָס האָט געטאָן דאָזיטאַ, זיין געליב־טע, וועלכע איז דאָן אַנטלאָפן מיט דעם עכטן פּראָפעסאָר גרינלאַנד. אויפן פּראָפע־סאָר קאָן מען גאָרנישט ניט זאָגן, ווייל אַלע קאָנען אים אַלס אַ גרויסן געלערנטן און אַ גרויסן נאַר דערצו. מען דענקט, אַז די שיי־נע דאָזיטאַ האָט אים פאַרפירט, אָפּגענאַרט און פאַרנאַרט קיין אַמעריקע. מען זוכט אַל־זאָ די דאָזיטאַ דאָזיטאַ.

— איך פאַרשטיי נאָך אַלץ ניט, — וואָס גייט עס אונז אָן?

—וואַרט אַ ווייַלע! לאָמיר אויסרייד־ן אין נאָנצן. וועגדלאַנד קומט זייער אָפט צום פּראָפעסאָר און ווי איך האָב געהערט, איז ער זאָגאַר פאַרליבט אין דאָזיטאַ. דאָס מוזן מר אויסזוכן. מיר קאָנען דערפון ציען נוצן.

(ווייטערעס — קומט)

12 יאָריקער אינגל פאַרניפּטעט זיין איינענעם פאָטער

אויב וועך עס וויל אייך איבערצייגן, אַז אַזאַ און אַזאַ געשיכטע האָט ניט פּאַסירט, זאָלט איר אים ניט גלויבן, ווייל אין דער בריוויטער, גרויסער וועלט קאָן אַלץ פּאַסירן, אַלעס איז מעגלאַך: די זאַך אין נאָר, וואָס ניט אַלץ קומט אַרויס אין דער עפנטלאַכקייט, מען דער־וויסט זיך ווענן דעם מיט יאָרן שפּעטער אין אַפּט געפינט מען אויס באַלד ווי עס איז געשען.

אָט אַזאַ אומגלויביקע פּאַסירונג וועלן מיר אייך איצט איבערגעבן אַ פּאַסירונג, וואָס האָט אין צייט אויפגעשטורמט נאָנץ אימאָלאַיע. און פּאַסירט האָט עס מיט קנאַפּע צוויי יאָר צוריק אין אַ אַרווערדאַן אימאָלעיאַנישן דערפל, ווייט פון דער גרויסער וועלט און פון דער ציוויליזאַציע. אין דעם דאָזיקן דאָרף האָט געלעבט אַ פאַמיליע, וואָס איז באַשטאַנען פון דריי פּערזאָן, אַ פאָ־טער און מוטער און זייער צוועלף יאָ־ריקער אינגל. דער קאָפּ פון דער פאַ־מיליע, אַנקאָנט מאַטיני איז געווען דער פעלדשער פון דעם דאָרף, אַ האַלבער דאָקטאָר, וואָס פלעגט גערופן ווערן צו ניט ערנסטע קראַנקע. די פרוי זיינע, אַ שטילע און שיינע פרוען צימער, איז געווען איבערגעגעבן דעם מאַן, ווי דער שטיינער איז, דערפאַר אָבער האָט זי ליב געהאַט זייער זון מיקל ביז משו־געת. ניט קוקנדיק, וואָס ער איז שוין אַלט געווען צוועלף יאָר, פלעגט זי אים אויף די הענט טראָגן, כאָפּן אים קושן אין מיטן מאַרק און ניט וויסנדיק וואָס צו טאָן מיט אים פון ליבשאַפט. מען פלעגט צייטנווייז פון איר לאַכן, פאַר־וואָס זי איז אַזאַ נאַרישע מאַמע, אָבער זי האָט זיך געטאָן איר'ס און וואָס עלטער מיקל איז געוואָרן, אַלץ ליבער האָט זי אים געקראָגן.

איר צוגעבונדענקייט צום זון פלעגט זי אָבער אַביסל קאָנטראָלירן, ווען דער מאַן פלעגט זיין אין הויז. דאַמאָלסט פלעגט זי אַרומטאַנצן אַרום איר מאַן, ווי זי וואָלט מורא געהאַט, אַז ער זאָל ניט ווערן אייפערזיכטיק צו דעם זון. אַזוי האָט זי זיך געפירט שטענדיק, ווען אַ־ני פלעגט קומען אַהיים פון זיינע וויזיטן, איינטיילנדיק איר ליבע אויף צוויי גלייכע טיילן צווישן דעם מאַן, פאַר וועך מען זי האָט אויך מורא געהאַט און זיי־ער זון, וועמען זי האָט געליבט בלינד און איז גרייט געווען צען מאָל אַ טאָג שטאַרבן פאַר אים. עס וואָלט וואַרשיינ־לאַך אַזוי זיך געצוינן בין דאָס אינגל וואָלט עלטער געוואָרן, געהייראַט, און טאָטע־מאַמע וואָלטן געשאַפן נחת פון די אייניקאַך. געשען איז אָבער נאָנץ אַנדערש און געענדיקט האָט זיך עס אין דער קליינער פאַמיליע מיט אַ שוידער־לאַכער, אומגלויביקער טראַגעדיע.

דער קליינער מיקל האָט גענומען ווערן עלטער, ווען ער איז אַלט געווען אַכט, זיין און צען יאָר, האָט ער ניט געהאַט גענוג פאַרשטאַנד צו באַמערקן די ענ־דערונג אין דער מוטער אין זיין פּאַ־טערס אַנוועזנהייט. אַן וואָס האָט עס אים געקאָסט אַרן, אַז דער פאָטער אַליין האָט אים אויף שטאַרק ליב געהאַט, כאָטש ווייט ניט, ווי די מוטער. ביידע האָבן זיי אָנגעקוואָלן פון שמחה קוקנדיק אויף אים. אָבער טראָץ דעם האָט ער שוין קליינערהייד גענומען פילן מער צו־בונדנקייט צו דער מוטער, אַן איר האָט ער קיין טראָט ניט געגעבן, ביי איר פלעגט ער אַלץ אויספירן, אין קיין וואונדער ניט, וואָס די מאַמע איז ביי אים געווען טייערער.

ווען מיקל איז אָבער אַלט געוואָרן צוועלף יאָר, האָט ער אָנגעהויבן באַמערקן, ווי זיין מאַמע איז צו אים ניט צוגעלאָזן אַזוי שאַרק, ווען דער פאָ־טער איז אין דער היים. עפּעס מאַנצע זי ווייניקער אַרום אים, קוקט אים ניט אַריין אַזוי אָפט אין די אויגן, צערטלט אים ניט אַזוי. האָט זיך אין דעם קליי־נעם און יונגן עגאָאיסט צעפלאַקערט דער געפיל פון אייפערזוכט צו זיין אייגענעם פאָטער. האָט ער דערשפּירט, אַז זיין טאָ־טע איז אים אַ קאָנקורענט. ער רויבט פון אים אַוועק די ליבשאַפט פון זיין מוטער, אַזוי ווי צעפּעשטשעט איז ער געווען זייער שטאַרק און אָנגעצויגן. אַרום, איז ער געווען אַ בלוטיקער לעגאַ־לער, ריידן רוטעניש, דייטש. האָט עקספּיריענס. אויב איר בויט אַ הויז, גיט אונז אַ געלעגנהייט צו ווייזן וואָס מיר קאָנען אייך אָנבאָטן. קיינע פאַרפליכטונ־גען מיט אייערע אָנפראַגן.

PHONE 86 293 354 DONALD ST.
THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

אַנב־אורחא

(שלום פון ערשטער זייט)

טעוועט, ווייל ס'איז איצט ניט קיין צירק שטימונג אין לאַנד.

אפשר וועט הואוער אויף דורכפאַל, אויב אימיצער אַנדערש וועט בעסער אַנ־טאָפּן דעם עולם'ס דופק.

אָבער צי פון איינעם, צי פון אַ צווייטן, — דער עולם וועט זיך לאָזן פירן אויף אַ שטרעקל.

און וואוייל איז נאָר דעם, וואָס האָט שכל אַנצוכאַפּן דאָס ריכטיקע שטריקל...

שרה מאַסקאָוויטש ע"ה
(מאַסקאַטון)

אונזער טייסט און מיטגע־פיל צו איר מאַן, קינדער, על־טערן, ברידער און שוועסטער און צו דער נאָנצער משפּחה אין דעם גרויסן פאַרלוסט פון זייער ליבער און טייערער. מיר ווינשן אייך אַלעמען געטרייסט צו ווע־רען און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. מעקס שאַרזער
מר. און מרס. מעקס גראָפּער
מר. און מרס. נייטען בולער
מר. און מרס.
דזש. מ. גאָלדענבערג

יהודה לייב אָסטראָוו ע"ה

אונזער האַרציקער מיטגעפיל צו אייך, ליבע איטע און ניטע־ראַשע און דער נאָנצער משפּחה אינ'ם טראַגישן טויט פון אייער באַליבטן. זאָל אייער גרויסער פאַרלוסט באַלוינט ווערן אין דער דערציאונג פון אייערע קינ־דער צו אַ שיינער און פרייער וועלט.

מר. און מרס. פּולאַווסקי

ספּרינג איז דאָ און איך מוזט בייטן אייער ווינטער אויל

לאָזט מיך אָפּשטעלן אייער קרענק קיין מאַר אויל. אויסלייריקן און אויטומאַטיש אייער ראַ־דיאַטאָר און מאַכן עס גרייט צו פאָרן חיינטיקן סאָרגנע.

גערייניגט איך האַלט בלויז די בעסטע אויל און גיבן אין שטאָט. די ראַריע אויל איז ראַסיגירט אין שטאָט. און איז די איינציקע אידישע רעפּאַיינער אין קאַנאַדע.

מיין באַריטונג איז צו אייך פרייַ.

פאָרט צוריק לאָמיר זיך באַקענען

NORTH MAIN Service Station

מ. שאַפּראָן, מענעדזשער
SELKIRK AND MAIN
55 757 טעלעפאָן
סעלקירק און מיין, אַרום "דאָס איר. וואַרט"

גראָזני ברידער

גראַנדיעזע דערעפענונג פון אַ אידישער

גראָסעטעריע — דעליקאַטעסן
פרוכט — וועדזשעטייבל — פרישע פיש
און כשר'ער פלייש מאַרקעט

גראָזני ברידער זיינען גוט באַקאַנט אין ווינניפּעג און אין דער וועסט פאַר די לעצטע 18 יאָר אַלס די ערשטע און בעסטע דעליקאַטעסן סוחרים.

קוקט איבער די דאָזיקע דערעפענונג שפּעשלס
פריַיזן גוט ביז שבת ביינאַכט — אָפן ביז 12 אַזייג